

32009L0073

L 211/94

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

14.8.2009.

DIREKTIVA 2009/73/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 13. srpnja 2009.****o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 47. stavak 2. te članke 55. i 95.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,u skladu s postupkom predviđenim u članku 251. Ugovora ⁽³⁾,
budući da:

- (1) Unutarnje tržište prirodnog plina, koje se u svakom dijelu Zajednice postupno uvodi od 1999. godine, ima za cilj pružanje stvarnog izbora svim potrošačima Europske unije, bilo da se radi o građanima ili poduzećima, novih poslovnih mogućnosti i dodatne prekogranične trgovine, radi ostvarivanja veće učinkovitosti, konkurentnih cijena i viših standarda usluga te doprinošenja sigurnosti opskrbe i održivosti.
- (2) Direktiva 2003/55/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržišta prirodnog plina ⁽⁴⁾ značajno je doprinijela stvaranju takvog unutarnjeg tržišta prirodnog plina.
- (3) Slobode koje Ugovor jamči građanima Unije – između ostalog slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga – ostvarive su samo na potpuno otvorenom tržištu koje svim potrošačima omogućava slobodan odabir opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu isporuku kupcima.
- (4) Međutim, u Zajednici trenutačno postoje prepreke prodaji plina pod jednakim uvjetima i bez diskriminacije ili smetnji. Pogotovo još ne postoji nediskriminirajući pristup mreži i jednako djelotvorna razina regulatorne kontrole u svim državama članicama.
- (5) U Komunikaciji Komisije od 10. siječnja 2007. pod naslovom „Energetska politika za Europu” naglašena je važnost dovršenja unutarnjeg tržišta prirodnog plina i stvaranja istih uvjeta za sva poduzeća za prirodni plin s poslovnim nastanom u Zajednici. Komunikacije Komisije od 10. siječnja 2007. pod naslovom „Izgledi za unutarnje tržište plina i električne energije” i „Istraživanje europskih sektora plina i električne energije na temelju članka 17. Uredbe (EZ) br. 1/2003 (konačno izvješće)” ukazale su na to da važeća pravila i mjere ne osiguravaju potreban okvir za ostvarivanje cilja unutarnjeg tržišta koje dobro funkcionira.
- (6) Bez djelotvornog odvajanja mreža od djelatnosti proizvodnje i opskrbe (djelotvorno razdvajanje) postoji rizik diskriminacije ne samo s obzirom na djelovanje mreže, već i s obzirom na poticaje vertikalno integriranim poduzećima za odgovarajuća ulaganja u vlastite mreže.
- (7) Međutim, pravila o pravnom i funkcionalnom razdvajanju predviđena Direktivom 2003/55/EZ nisu dovela do djelotvornog razdvajanja operatora transportnih sustava. Stoga je Europsko vijeće na svojem sastanku 8. i 9. ožujka 2007. pozvalo Komisiju da izradi zakonodavne prijedloge za „djelotvorno odvajanje djelatnosti opskrbe i proizvodnje od djelovanja mreže”.
- (8) Djelotvorno razdvajanje može se osigurati samo ukidanjem poticaja za vertikalno integrirana poduzeća da diskriminiraju konkurente u pogledu pristupa mreži i ulaganja. Jasno je da vlasničko razdvajanje, koje podrazumijeva imenovanje vlasnika mreže kao operatora sustava i njegovu neovisnost od eventualnih interesa povezanih s opskrbom i proizvodnjom, predstavlja djelotvoran i stabilan način rješavanja tog inherentnog sukoba interesa i osiguranja sigurnosti opskrbe. Zbog toga je Europski parlament u svojoj rezoluciji od 10. srpnja 2007. o izgledima za unutarnje tržište plina i električne energije ⁽⁵⁾ uputio na vlasničko razdvajanje na razini transporta kao najdjelotvornije sredstvo kojim se promiču ulaganja u infrastrukturu na nediskriminirajući način, pošten pristup mreži za nove sudionike i transparentnost na tržištu. Stoga bi u okviru vlasničkog razdvajanja od država članica trebalo zahtijevati da osiguraju da ista osoba ili osobe ne budu ovlaštene provoditi kontrolu nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu i istodobno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad određenim operatorom transportnog sustava

⁽¹⁾ SL C 211, 19.8.2008., str. 23.⁽²⁾ SL C 172, 5.7.2008., str. 55.⁽³⁾ Mišljenje Europskog parlamenta od 9. srpnja 2008. (još nije objavljeno u Službenom listu), Zajedničko stajalište Vijeća od 9. siječnja 2009. (SL C 70 E, 24.3.2009., str. 37.) i Stajalište Europskog parlamenta od 22. travnja 2009. (još nije objavljeno u Službenom listu). Odluka Vijeća od 25. lipnja 2009.⁽⁴⁾ SL L 176, 15.7.2003., str. 57.⁽⁵⁾ SL C 175 E, 10.7.2008., str. 206.

ili transportnim sustavom. Obratno, kontrola nad određenim transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava trebala bi isključiti mogućnost provođenja kontrole ili izvršavanja bilo kojeg prava nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu. Unutar tih granica, poduzeću za proizvodnju ili opskrbu trebalo bi omogućiti manjinsko vlasništvo u operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu.

- (9) Svaki bi sustav razdvajanja trebao djelotvorno ukloniti sve sukobe interesa između proizvođača, opskrbljivača i operatora transportnih sustava, kako bi stvorio poticaje za potrebna ulaganja i zajamčio ulaz novih sudionika na tržište u okviru transparentnog i učinkovitog regulatornog režima te ne bi smio stvoriti pregrub regulatorni režim za nacionalna regulatorna tijela.
- (10) Definicija pojma „kontrola” preuzeta je iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama) ⁽¹⁾.
- (11) Budući da je za vlasničko razdvajanje u nekim slučajevima potrebno restrukturiranje poduzeća, državama članicama koje odluče provesti vlasničko razdvajanje trebalo bi odobriti više vremena kako bi primijenile odgovarajuće odredbe. S obzirom na vertikalne veze između sektora električne energije i plina, odredbe o razdvajanju trebalo bi primjenjivati u oba sektora.
- (12) Kako bi se osigurala potpuna neovisnost djelovanja mreže od interesa povezanih s opskrbom i proizvodnjom i kako bi se spriječila razmjena eventualnih povjerljivih informacija, u okviru vlasničkog razdvajanja ista osoba ne bi smjela biti član upravljačkog odbora operatora transportnog sustava ili transportnog sustava i član upravljačkog odbora poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe. Iz istog razloga jedna te ista osoba ne bi smjela imati pravo imenovati članove upravljačkog odbora određenog operatora transportnog sustava ili transportnog sustava te provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu.
- (13) Uspostavljanje operatora sustava ili operatora transportnog sustava koji je neovisan o interesima povezanim s opskrbom ili proizvodnjom trebalo bi omogućiti vertikalno integriranom poduzeću da održi svoje vlasništvo nad sredstvima mreže i pritom osigura djelotvorno odvajanje interesa, pod uvjetom da takav neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog

sustava obavlja sve funkcije operatora sustava te da se uvedu detaljni propisi i sveobuhvatni mehanizmi regulatorne kontrole.

- (14) Ako je 3. rujna 2009. poduzeće koje u vlasništvu ima transportni sustav dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice trebale bi imati mogućnost izbora između vlasničkog razdvajanja i uspostavljanja operatora sustava ili operatora transportnog sustava koji je neovisan o interesima povezanim s opskrbom i proizvodnjom.
- (15) Kako bi u potpunosti očuvala interese vlasnika udjela u vertikalno integriranim poduzećima, države članice trebale bi imati mogućnost izbora da provedu vlasničko razdvajanje direktnim izdavanjem ili diobom udjela u integriranom poduzeću na udjele u mrežnom poduzeću i udjele u preostalom poduzeću za opskrbu i proizvodnju, pod uvjetom da se poštuju zahtjevi koji proizlaze iz vlasničkog razdvajanja.
- (16) Potpunu djelotvornost rješenja koje predstavlja neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava trebalo bi osigurati posebnim dodatnim pravilima. Pravila o neovisnom operatoru transportnog sustava pružaju odgovarajući regulatorni okvir, kako bi se zajamčilo pošteno tržišno natjecanje, dostatna ulaganja, pristup novih sudionika na tržištu i integracija tržišta plina. Djelotvorno razdvajanje na temelju odredaba o neovisnom operatoru transportnog sustava trebalo bi se temeljiti na stupu organizacijskih mjera i mjera povezanih s upravljanjem operatorima transportnih sustava te na stupu mjera povezanih s ulaganjima, koje nove proizvodne kapacitete povezuju s integracijom mreža i tržišta putem regionalne suradnje. Neovisnost operatora transportnog sustava trebalo bi, između ostalog, osigurati i putem određenih razdoblja „hlađenja” tijekom kojih se u vertikalno integriranom poduzeću ne obavljaju rukovodeće ili druge odgovarajuće djelatnosti kojima se ostvaruje pristup istim informacijama do kojih bi se bilo moglo doći na rukovodećem položaju. Model djelotvornog razdvajanja neovisnih operatora transportnih sustava u skladu je sa zahtjevima koje je Europsko vijeće utvrdilo na svojem sastanku 8. i 9. ožujka 2007.
- (17) U svrhu razvijanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu plina veliki kupci koji nisu kućanstva trebali bi imati mogućnost da izaberu svoje opskrbljivače i, kako bi zadovoljili svoju potražnju za plinom, sklope ugovore s nekoliko opskrbljivača. Takve bi kupce trebalo zaštititi od klauzula o isključivosti, čiji je učinak isključiti konkurentske ili dodatne ponude.

⁽¹⁾ SL L 24, 29.1.2004., str. 1.

- (18) Svaka se država članica ima pravo odlučiti na potpuno vlasničko razdvajanje na svojem državnom području. Ako je država članica iskoristila to pravo, poduzeće nema pravo uspostaviti neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora transportnog sustava. Nadalje, poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe ne smije ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom transportnog sustava iz države članice koja se odlučila za potpuno vlasničko razdvajanje.
- (19) Na temelju ove Direktive na unutarnjem tržištu prirodnog plina postojat će različite vrste organizacije tržišta. Mjere koje bi države članice mogle poduzeti radi osiguravanja podjednakih uvjeta trebale bi se temeljiti na prevladavajućim zahtjevima od općeg interesa. O usklađenosti mjera s Ugovorom i pravom Zajednice trebalo bi se savjetovati s Komisijom.
- (20) Pri provedbi djelotvornog razdvajanja trebalo bi poštovati načelo nediskriminacije između javnog i privatnog sektora. U tu svrhu, ista osoba ne bi smjela imati mogućnost provođenja kontrole niti izvršavanja bilo kojeg prava kojim se krše pravila vlasničkog razdvajanja ili opcije neovisnog operatora sustava, ni samostalno niti zajednički, nad sastavom, glasovanjem ili odlučivanjem tijela operatora transportnih sustava ili transportnih sustava, kao ni poduzeća za proizvodnju ili opskrbu. Što se tiče vlasničkog razdvajanja i rješenja neovisnog operatora sustava, pod uvjetom da predmetna država članica može dokazati da ispunjava taj zahtjev, dva odvojena javna tijela trebala bi imati mogućnost kontrole djelatnosti proizvodnje i opskrbe s jedne strane i kontrole transporta s druge strane.
- (21) Potpuno djelotvorno razdvajanje mrežnih djelatnosti od djelatnosti opskrbe i proizvodnje trebalo bi se primjenjivati u svakom dijelu Zajednice, kako za poduzeća iz Zajednice, tako i ona koji nisu iz Zajednice. Kako bi se osigurala međusobna neovisnost mrežnih djelatnosti i djelatnosti opskrbe i proizvodnje u svakom dijelu Zajednice, regulatorna bi tijela trebala biti ovlaštena odbiti certificiranje operatora transportnih sustava koji ne poštuju pravila razdvajanja. Kako bi osigurala dosljednu primjenu tih pravila u svakom dijelu Zajednice, regulatorna bi tijela pri donošenju odluka o certificiranju što je više moguće trebala voditi računa o mišljenju Komisije. Osim toga, kako bi se osiguralo poštovanje međunarodnih obveza Zajednice te solidarnost i energetska sigurnost unutar Zajednice, Komisija bi trebala imati pravo dati mišljenje o certificiranju u vezi s vlasnikom transportnog sustava ili operatorom transportnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja.
- (22) Sigurnost opskrbe energijom ključni je element javne sigurnosti te je stoga nezaobilazno povezana s učinkovitim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta plina i integracijom izoliranih tržišta plina država članica. Plin do građana Unije može doći samo putem mreže. Otvorena tržišta plina koja funkcioniraju, a posebno mreže i ostala sredstva koja su povezana s opskrbom plinom od ključne su važnosti za javnu sigurnost, konkurentnost gospodarstva i dobrobit građana Unije. Stoga bi osobe iz trećih zemalja trebalo ovlastiti za kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava samo ako ispunjavaju zahtjeve stvarnog razdvajanja koji se primjenjuju unutar Zajednice. Ne dovodeći u pitanje međunarodne obveze Zajednice, Zajednica smatra da je sektor transportnog sustava plina jako važan za Zajednicu te da su zbog toga potrebna dodatna jamstva u pogledu očuvanja sigurnosti opskrbe Zajednice energijom, kako bi se izbjegle prijetnje za javni poredak i javnu sigurnost u Zajednici te za dobrobit građana Unije. Za sigurnost opskrbe Zajednice energijom potrebno je osobito procijeniti neovisnost djelovanja mreže, razinu ovisnosti Zajednice i pojedinačnih država članica o opskrbi energijom iz trećih zemalja, kao i odnos koji određena treća zemlja ima prema unutarnjoj i vanjskoj trgovini te ulaganjima u energetske sektor. Sigurnost opskrbe stoga bi trebalo procjenjivati s obzirom na stvarne okolnosti svakog pojedinog slučaja, kao i na prava i obveze koji proizlaze iz međunarodnog prava, posebno međunarodnih sporazuma između Zajednice i dotične treće zemlje. Ako je potrebno, Komisiju se potiče da izda preporuke za pregovore o odgovarajućim sporazumima s trećim zemljama, koji se bave sigurnošću opskrbe Zajednice energijom, ili da uključi potrebna pitanja u druge pregovore s tim trećim zemljama.
- (23) Trebalo bi poduzeti dodatne mjere kako bi se osigurala transparentne i nediskriminirajuće tarife za pristup transportu. Te bi tarife trebale biti primjenjive na sve korisnike, bez diskriminacije. Ako sustav skladišta plina, operativna akumulacija ili pomoćne usluge funkcioniraju na dostatno konkurentnom tržištu, pristup bi se mogao odobriti na temelju transparentnih i nediskriminirajućih tržišno utemeljenih mehanizama.
- (24) Potrebno je osigurati neovisnost operatora sustava skladišta plina kako bi se poboljšao pristup treće strane sustavima skladišta plina koji su iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga potrebni za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca. Stoga je primjereno da sustavima skladišta plina upravljaju pravno odvojeni subjekti koji imaju stvarna prava donošenja odluka u pogledu sredstava koja su potrebna za održavanje, djelovanje i razvoj sustava skladišta plina. Također je potrebno povećati transparentnost u pogledu skladišnog kapaciteta koji se nudi trećim stranama, obvezujući države članice da odrede i objave nediskriminirajući, jasan okvir kojim

se određuje primjereni regulatorni režim, primjenjiv na sustave skladišta plina. Za tu obvezu ne bi smjela biti potrebna nova odluka o režimima pristupa, već bi ona trebala poboljšati transparentnost u pogledu režima pristupa sustavima skladišta. Zahtjevi u vezi s povjerljivošću komercijalno osjetljivih informacija posebno su važni ako se radi o podacima strateške prirode ili ako postoji samo jedan korisnik sustava skladišta plina.

- (25) Nediskriminirajući pristup distribucijskoj mreži određuje naknadni pristup kupcima na razini maloprodaje. Međutim, opseg diskriminacije u pogledu pristupa treće strane i ulaganja manje je značajan na razini distribucije nego na razini transporta, gdje su zagušenje i utjecaj interesa povezanih s proizvodnjom općenito veći nego na razini distribucije. Osim toga, pravno i funkcionalno razdvajanje operatora distribucijskih sustava postalo je obvezno, prema Direktivi 2003/55/EZ, tek od 1. srpnja 2007. i njegovi se učinci na unutarnje tržište prirodnog plina tek trebaju procijeniti. Važeća pravila o pravnom i funkcionalnom razdvajanju mogu dovesti do djelotvornog razdvajanja, pod uvjetom da budu jasnije definirana, ispravno provedena i pažljivo praćena. Radi stvaranja podjednakih uvjeta na razini maloprodaje, djelatnosti operatora distribucijskih sustava iz navedenog bi razloga trebalo pratiti, kako bi ih se spriječilo da iskoriste svoju vertikalnu integraciju u pogledu svojeg konkurentskog položaja na tržištu, posebno u odnosu na kupce iz kategorije kućanstvo i male kupce koji nisu kućanstva.
- (26) Države članice trebale bi poduzeti konkretne mjere kako bi podržale širu uporabu bioplina i plina iz biomase, čijim bi proizvođačima trebalo odobriti nediskriminirajući pristup plinskom sustavu, pod uvjetom da je takav pristup trajno usklađen s odgovarajućim tehničkim pravilima i sigurnosnim normama.
- (27) Kako se malim operatorima distribucijskih sustava ne bi nametnulo nerazmjerno financijsko i administrativno opterećenje, države članice trebale bi imati mogućnost, kada je to potrebno, izuzeti predmetna poduzeća od pravnih zahtjeva za razdvajanjem u području distribucije.
- (28) Ako se zatvoreni distribucijski sustav koristi kako bi se osigurala optimalna učinkovitost integrirane opskrbe energijom za koju su potrebni točno određeni operativni standardi ili se zatvoreni distribucijski sustav održava ponajprije za potrebe vlasnika sustava, trebala bi postojati mogućnost da se operatora distribucijskog sustava izuzme od obveza koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa

između operatora distribucijskog sustava i korisnika sustava. Industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama, kao što su zgrade željezničkih postaja, zračne luke, bolnice, veliki kampovi s integriranim uređajima ili postrojenja kemijske industrije, mogu obuhvaćati zatvorene distribucijske sustave zbog specijalizirane prirode svojih djelatnosti.

- (29) Direktivom 2003/55/EZ uvedena je obveza da države članice uspostave regulatore sa specifičnim nadležnostima. Iskustvo je međutim pokazalo da je djelotvornost propisa često ograničena nedostatkom neovisnosti regulatora od vlada te nedostatnim ovlastima i slobodom odlučivanja. Zbog toga je na svojem sastanku 8. i 9. ožujka 2007. Europsko vijeće pozvalo Komisiju da izradi zakonodavne prijedloge kojima se propisuju dodatno usklađivanje ovlasti i jačanje neovisnosti nacionalnih energetske regulatora. Ta bi nacionalna regulatorna tijela trebala imati mogućnost obuhvatiti kako sektor električne energije, tako i sektor plina.
- (30) Energetski regulatori trebaju imati mogućnost donošenja odluka povezanih sa svim relevantnim regulatornim pitanjima kako bi unutarnje tržište prirodnog plina funkcioniralo ispravno te biti potpuno neovisni o bilo kojim drugim javnim ili privatnim interesima. Time se ne isključuje niti sudski nadzor, niti parlamentarni nadzor, u skladu s ustavnim pravom država članica. Osim toga, činjenica da nacionalni zakonodavac odobrava proračun regulatora ne predstavlja prepreku za proračunsku autonomiju. Odredbe koje se odnose na neovisnost pri izvršavanju proračuna dodijeljenog regulatornom tijelu trebalo bi provesti unutar okvira koji je utvrđen nacionalnim zakonodavstvom i pravilima o proračunu. Uz doprinos neovisnosti nacionalnog regulatornog tijela od bilo kakvih političkih ili gospodarskih interesa putem odgovarajućeg sustava rotacije, državama članicama trebalo bi biti omogućeno da na primjeren način vode računa o dostupnosti ljudskih resursa i veličini odbora.
- (31) Kako bi se osigurao stvarni pristup tržištu svim njegovim sudionicima, uključujući nove sudionike, potrebni su nediskriminirajući mehanizmi uravnoteženja koji odražavaju troškove. To bi se trebalo ostvariti uspostavljanjem transparentnih tržišnih mehanizama za opskrbu i nabavu plina potrebnih za ispunjavanje zahtjeva za uravnoteživanje. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi odigrati aktivnu ulogu, kako bi osigurala da su tarife za uravnoteženje nediskriminirajuće i da odražavaju troškove. Istodobno bi trebalo predvidjeti primjerene poticaje, kako bi se uravnotežio unos i povlačenje plina i kako sustav ne bi bio ugrožen.

- (32) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost utvrditi ili odobriti tarife ili metodologije koje se koriste za njihov izračun, na temelju prijedloga operatora transportnog sustava ili operatora distribucijskog (distribucijskih) sustava ili operatora terminala za ukapljeni prirodni plin (UPP) ili na temelju prijedloga koji je dogovoren između tog operatora (tih operatora) i korisnikâ mreže. Pri izvršavanju tih zadataka nacionalna regulatorna tijela trebala bi osigurati da su tarife za transport i distribuciju nediskriminirajuće i da odražavaju troškove te bi trebala voditi računa o dugoročnim, graničnim troškovima mreže, izbjegnutima uz pomoć mjera za upravljanje potražnjom.
- (33) Energetski bi regulatori trebali biti ovlašteni za donošenje obvezujućih odluka u vezi s poduzećima za prirodni plin i određivanje učinkovitih, proporcionalnih i odvrćajućih sankcija poduzećima za prirodni plin koji ne ispunjavaju svoje obveze ili za predlaganje da im nadležni sud izreče takve sankcije. Energetske bi regulatore također trebalo ovlastiti za donošenje odluka, neovisno o primjeni pravila o tržišnom natjecanju, o odgovarajućim mjerama koje osiguravaju prednosti za kupce promicanjem djelotvornog tržišnog natjecanja, potrebnog za ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina. Uspostavljanje programa za oslobađanje plina jedna je od mogućih mjera koje se mogu rabiti za promicanje djelotvornog tržišnog natjecanja i osiguravanje ispravnog funkcioniranja tržišta. Energetske bi regulatore također trebalo ovlastiti za doprinos osiguravanju visokih standarda javne usluge u skladu s otvaranjem tržišta, zaštiti ugroženih kupaca i potpunoj djelotvornosti mjera za zaštitu potrošača. Te odredbe ne bi smjele dovesti u pitanje ovlasti Komisije s obzirom na primjenu pravila o tržišnom natjecanju, uključujući provjeru koncentracija koja su od značaja za Zajednicu, i pravila o unutarnjem tržištu, kao što je slobodno kretanje kapitala. Neovisno tijelo kojem se stranka pogođena odlukom nacionalnog regulatora ima pravo žaliti mogao bi biti sud ili drugo pravosuđno tijelo koje je ovlašteno provesti sudski nadzor.
- (34) Svako usklađivanje ovlasti nacionalnih regulatornih tijela trebalo bi obuhvaćati ovlasti pružanja poticaja poduzećima za prirodni plin i određivanja učinkovitih, proporcionalnih i odvrćajućih sankcija tim poduzećima ili predlaganja da im nadležni sud izreče takve sankcije. Osim toga, regulatorna bi tijela trebala biti ovlaštena zatražiti odgovarajuće informacije od poduzeća za prirodni plin, provesti primjerene i dostatne provjere i rješavati sporove.
- (35) Trebalo bi snažno poticati ulaganja u novu krupnu infrastrukturu, istodobno osiguravajući ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina. Kako bi se ojačao pozitivni učinak izuzetih infrastrukturnih projekata na tržišno natjecanje i sigurnost opskrbe, trebalo bi testirati interes tržišta za navedene projekte tijekom faze izrade projekta i provesti pravila upravljanja zagušenjem. Ako se infrastruktura nalazi na području više država članica, Agencija za suradnju energetskih regulatora, koja je osnovana Uredbom (EZ) br. 713/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o osnivanju Agencije za suradnju energetskih regulatora ⁽¹⁾ („Agencija”), trebala bi kao zadnja instanca obraditi zahtjev za izuzeće, kako bi se bolje vodilo računa o njegovim prekograničnim posljedicama i olakšalo njegovo administrativno rješavanje. Osim toga, s obzirom na iznimni rizik koji predstavlja gradnja tih velikih infrastrukturnih projekata za koje vrijedi izuzeće, trebala bi postojati mogućnost da se poduzećima čiji su interesi povezani s opskrbom i proizvodnjom privremeno odobre djelomična odstupanja od pravila razdvajanja zbog sigurnosti opskrbe posebno bi trebalo primijeniti na nove plinovode u Zajednici, kojima se plin iz trećih zemalja prenosi u Zajednicu. Izuzeća koja su odobrena na temelju Direktive 2003/55/EZ nastavljaju važiti sve do predviđenog dana isteka valjanosti, kako je odlučeno u odluci o odobrenom izuzeću.
- (36) Unutrašnje tržište prirodnog plina izloženo je nedostatku likvidnosti i transparentnosti što ometa učinkovitu raspodjelu sredstava, omeđivanje rizika i ulaz novim sudionicima. Potrebno je povećati povjerenje u tržište, njegovu likvidnost i broj sudionika na tržištu te zbog toga treba ojačati regulatorni nadzor nad poduzećima koja se bave opskrbom plinom. Takvi zahtjevi ne bi smjeli dovesti u pitanje postojeće pravo Zajednice u vezi s financijskim tržištima te bi trebali biti u skladu s njim. Energetski regulatori i regulatori financijskih tržišta trebaju surađivati, kako bi jedni drugima omogućili pregled dotičnih tržišta.
- (37) Prirodni se plin uglavnom i u sve većoj mjeri uvozi u Zajednicu iz trećih zemalja. U pravu Zajednice trebalo bi se voditi računa o značajkama prirodnog plina, kao što su određene strukturne okorjelosti koje proizlaze iz koncentracije opskrbljivača, dugoročnih ugovora ili nedostatka likvidnosti na razini prodaje. Zbog toga je potrebno više transparentnosti, pa i u pogledu oblikovanja cijena.
- (38) Prije no što Komisija usvoji smjernice kojima se dodatno utvrđuju zahtjevi s obzirom na vođenje evidencije, Agencija i Odbor europskih regulatora tržišta vrijednosnih papira (CESR), koji je osnovan Odlukom Komisije

⁽¹⁾ SL L 211, 14.08.2009., str 1.

2009/77/EZ ⁽¹⁾, trebali bi se međusobno savjetovati o sadržaju smjernica i savjetovati Komisiju u tom pogledu. Agencija i CESR također bi trebali surađivati kako bi dodatno istražili trebaju li transakcije s ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom ispunjavati zahtjeve s obzirom na transparentnost prije i/ili nakon trgovanja i, ako trebaju, što bi ti zahtjevi trebali sadržavati te dati svoje mišljenje u tom pogledu.

- (39) Države članice ili, ako je neka od država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo trebali bi promicati izradu ugovora o upravljanoj potrošnji.
- (40) U interesu sigurnosti opskrbe trebalo bi pratiti ravnotežu između ponude i potražnje u pojedinim državama članicama te bi iz takvog praćenja trebalo proizići izvješće o situaciji na razini Zajednice, vodeći računa o kapacitetu spojnih plinovoda između područja. Takvo bi praćenje trebalo provesti dovoljno rano, kako bi bilo moguće provesti odgovarajuće mjere u slučaju da je sigurnost opskrbe dovedena u pitanje. Izgradnja i održavanje potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitet spojnih plinovoda, trebali bi doprinijeti osiguravanju stabilne opskrbe plinom.
- (41) Države članice trebale bi osigurati, vodeći računa o potrebnim zahtjevima s obzirom na kvalitetu, da se bioplina i plinu iz biomase ili drugim vrstama plina odobri nediskriminirajući pristup plinskom sustavu, pod uvjetom da je takav pristup trajno uskladiv s odgovarajućim tehničkim pravilima i sigurnosnim normama. Ta bi pravila i norme trebali osigurati da je te plinove tehnički moguće sigurno utisnuti u sustav prirodnog plina te ih transportirati kroz njega, ali i voditi računa o njihovim kemijskim svojstvima.
- (42) Dugoročni ugovori i dalje će biti važan dio opskrbe država članica plinom te bi ih trebalo zadržati kao opciju za poduzeća za opskrbu, u mjeri u kojoj oni ne dovode u pitanje cilj ove Direktive te su uskladivi s Ugovorom, uključujući pravila o tržišnom natjecanju. Zbog toga je pri planiranju opskrbe i transportnih kapaciteta poduzeća za prirodni plin potrebno voditi računa o dugoročnim ugovorima.
- (43) Kako bi se osiguralo održavanje visokih standarda javne usluge u Zajednici, trebalo bi redovito obavješćivati Komisiju o svim mjerama koje države članice poduzimaju radi ostvarivanja ciljeva ove Direktive. Komisija bi redovito trebala objavljivati izvješća u kojima analizira mjere poduzete na nacionalnoj razini radi ostvarivanja ciljeva javne usluge i uspoređuje njihovu djelotvornost kako bi izradila preporuke u pogledu mjera koje na nacionalnoj razini treba poduzeti radi ostvarivanja visokih standarda javne usluge. Države članice trebale bi osigurati da su kupci, kada ih se priključi na plinski

sustav, obaviješteni o svojim pravima na opskrbu prirodnim plinom određene kvalitete po razumnim cijenama. Mjere koje države članice poduzimaju radi zaštite krajnjih kupaca mogu se razlikovati, ovisno o tome jesu li namijenjene kupcima iz kategorije kućanstvo ili malim i srednjim poduzećima.

- (44) Ispunjavanje zahtjeva javne usluge temeljni je preduvjet ove Direktive te je važno da se u ovoj Direktivi navedu zajedničke minimalne norme koje poštuju sve države članice i kojima se vodi računa o ciljevima zajedničke zaštite, sigurnosti opskrbe, zaštite okoliša i istovrijednih razina tržišnog natjecanja u svim državama članicama. Važno je da se zahtjevi javne usluge mogu tumačiti na nacionalnoj osnovi, vodeći računa o nacionalnim okolnostima i u skladu s pravom Zajednice.
- (45) Trebalo bi omogućiti da mjere koje države članice provode radi ostvarivanja ciljeva socijalne i gospodarske kohezije posebno obuhvaćaju primjerene gospodarske poticaje, koristeći, gdje je primjereno, sva postojeća sredstva na nacionalnoj razini i na razini Zajednice. Trebalo bi omogućiti da takva sredstva obuhvaćaju mehanizme odgovornosti, kako bi se zajamčila potrebna ulaganja.
- (46) U mjeri u kojoj mjere koje države članice poduzimaju radi ispunjavanja obveza javne usluge predstavljaju državnu potporu na temelju članka 87. stavka 1. Ugovora, države članice obvezne su o tome obavijestiti Komisiju na temelju članka 88. stavka 3.
- (47) Zahtjeve javne usluge i zajedničke minimalne norme koje iz njih proizlaze potrebno je dodatno ojačati i time osigurati da svi potrošači, a posebno oni ugroženi, mogu iskoristiti prednosti tržišnog natjecanja i poštenih cijena. Zahtjeve javne usluge trebalo bi utvrditi na nacionalnoj razini, vodeći računa o nacionalnim okolnostima; međutim, države članice trebale bi poštovati pravo Zajednice. Građani Unije i, ako države članice smatraju da je to primjereno, mala poduzeća trebali bi imati koristi od obveza javne usluge, posebno s obzirom na sigurnost opskrbe i razumne tarife. Ključni je aspekt pri opskrbi kupaca pristup objektivnim i transparentnim podacima o potrošnji. Stoga bi potrošači trebali imati pristup podacima o svojoj potrošnji i povezanim cijenama te troškovima usluga, kako bi mogli pozvati konkurente da izrade ponudu na temelju tih podataka. Potrošači bi također trebali imati pravo da ih se na primjereni način obavijesti o vlastitoj potrošnji energije. Plaćanje unaprijed trebalo bi odražavati vjerojatnu potrošnju prirodnog plina, a razni bi sustavi plaćanja trebali biti nediskriminirajući. Ako se informacije o troškovima energije pružaju kupcima dovoljno često, potaknut će uštedu energije jer će kupci dobiti izravnu povratnu informaciju o učincima ulaganja u energetske učinkovitost i drukčijeg ponašanja.

⁽¹⁾ SL L 25, 29.1.2009., str. 18.

- (48) Interesi potrošača trebali bi biti u središtu ove Direktive, a kvaliteta usluga trebala bi biti središnja odgovornost poduzeća za prirodni plin. Postojeća prava potrošača trebala bi ojačati i zaštititi te bi ona trebala biti usmjerena ka većoj transparentnosti. Zaštitom potrošača trebalo bi se osigurati da svi kupci u širem kontekstu Zajednice koriste prednosti konkurentnog tržišta. Prava potrošača trebale bi provoditi države članice ili, ako je neka od država članica tako predvidjela, regulatorna tijela.
- (49) Potrošačima bi trebalo staviti na raspolaganje jasne i razumljive informacije o njihovim pravima u vezi s energetskim sektorom. Komisija bi, nakon savjetovanja sa zainteresiranim stranama, uključujući države članice, nacionalna regulatorna tijela, organizacije potrošača i poduzeća za prirodni plin, trebala izraditi pristupačan i lako razumljiv kontrolni popis namijenjen potrošačima energije, koji potrošačima pruža praktične informacije o njihovim pravima. Taj bi kontrolni popis namijenjen potrošačima energije trebalo staviti na raspolaganje svim potrošačima i učiniti ga javno dostupnim.
- (50) Nestašica energije rastući je problem u Zajednici. Pogodene države članice koje to još nisu učinile trebale bi stoga izraditi nacionalne akcijske planove ili druge odgovarajuće okvire za sprečavanje nestašice energije, kojima bi cilj bio smanjiti broj ljudi koji podnose takvu situaciju. U svakom bi slučaju države članice trebale osigurati potrebnu opskrbu energijom za ugrožene kupce. Pritom bi se mogao koristiti integrirani pristup, na primjer u okviru socijalne politike, a mjere bi mogle obuhvaćati socijalne politike ili poboljšanja energetske učinkovitosti stambenih objekata. Najmanje što bi ova Direktiva u svakom slučaju trebala omogućiti su nacionalne politike u korist ugroženih kupaca.
- (51) Bolja je zaštita potrošača osigurana ako su svim potrošačima dostupna djelotvorna sredstva za rješavanje sporova. Države članice trebale bi uvesti postupke za brzo i djelotvorno postupanje s pritužbama.
- (52) Trebalo bi omogućiti uvođenje pametnih mjernih sustava na temelju gospodarske procjene. Pokaže li ta procjena da je uvođenje takvih mjernih sustava gospodarski razumno i isplativo samo za potrošače s određenom razinom potrošnje plina, države članice trebale bi imati mogućnost da o tome vode računa pri provedbi pametnih mjernih sustava.
- (53) Tržišne bi cijene trebale pružiti prave poticaje za razvoj mreže.
- (54) Promicanje poštenog tržišnog natjecanja i jednostavnog pristupa za različite opskrbljivače trebalo bi biti iznimno važno za države članice, kako bi potrošači u cijelosti mogli iskoristiti mogućnosti liberaliziranog unutarnjeg tržišta prirodnog plina.
- (55) Radi povećanja sigurnosti opskrbe uz istodobno održavanje duha solidarnosti između država članica, posebno u slučaju krize u području opskrbe energijom, važno je osigurati okvir za regionalnu suradnju u duhu solidarnosti. Takva se suradnja može temeljiti, ako države članice tako odluče, prije svega na tržišnim mehanizmima. Suradnja radi promicanja regionalne i bilateralne solidarnosti ne bi smjela nametnuti nerazmjerni teret sudionicima na tržištu niti praviti razlike između njih.
- (56) Kako bi stvorile unutarnje tržište prirodnog plina, države članice trebale bi podržati integraciju svojih nacionalnih tržišta i suradnju operatora sustava na razini Zajednice i regionalnoj razini, pa i integraciju izoliranih sustava koji čine plinske otoke koji i dalje postoje u Zajednici.
- (57) Jedan od glavnih ciljeva ove Direktive trebao bi biti razvoj stvarnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina putem mreže koja je povezana u svakom dijelu Zajednice, a regulatorna bi pitanja o prekograničnim spojnim plinovodima i regionalnim tržištima stoga trebala predstavljati jedan od glavnih zadataka regulatornih tijela, u tijesnoj suradnji s Agencijom, gdje je to bitno.
- (58) Jedan od glavnih ciljeva ove Direktive trebalo bi biti i osiguravanje zajedničkih pravila za stvarno unutarnje tržište te široka ponuda plina. U tu bi svrhu nenarušene tržišne cijene predstavljale poticaj za prekogranične spojne plinovode, istodobno doprinoseći dugoročnoj konvergenciji cijena.
- (59) Regulatorna tijela također bi trebala pružiti podatke o tržištu, kako bi Komisiji omogućila da izvrši svoju funkciju promatranja i praćenja unutarnjeg tržišta prirodnog plina i njegovog kratkoročnog, srednjoročnog i dugoročnog razvoja, uključujući aspekte kao što su ponuda i potražnja, transportna i distribucijska infrastruktura, kvaliteta usluga, prekogranična trgovina, upravljanje zagušenjem, ulaganja, veleprodajne i maloprodajne cijene, likvidnost tržišta i poboljšanja u smislu zaštite okoliša i učinkovitosti. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi tijelima za tržišno natjecanje i Komisiji prijaviti države članice u kojima cijene narušavaju tržišno natjecanje i ispravno funkcioniranje tržišta.

- (60) Budući da cilj ove Direktive, to jest stvaranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina koje djeluje u potpunosti, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego ga se može na bolji način ostvariti na razini Zajednice, Zajednica može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti određenim u članku 5. Ugovora. U skladu s načelom proporcionalnosti određenim u tom članku ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.
- (61) Na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina ⁽¹⁾ Komisija može usvojiti smjernice za ostvarivanje potrebnog stupnja usklađenosti. Takve su smjernice, koje predstavljaju obvezujuće provedbene mjere, i u pogledu određenih odredaba ove Direktive, korisno sredstvo koje se prema potrebi može brzo prilagoditi.
- (62) Mjere koje su potrebne za provedbu ove Direktive trebalo bi usvojiti u skladu s Odlukom Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999. o utvrđivanju postupaka za izvršavanje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji ⁽²⁾.
- (63) Komisiju bi posebno trebalo ovlastiti da donosi smjernice koje su potrebne za osiguravanje najmanje potrebne razine usklađenosti za ostvarivanje cilja ove Direktive. Budući da su te mjere općeg područja primjene i namijenjene su izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni tako da je dopunjuju novim elementima koji nisu ključni, moraju se usvojiti u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom predviđenim u članku 5.a Odluke 1999/468/EZ.
- (64) U skladu s točkom 34. Međuinstitucionalnog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva ⁽³⁾ države se članice potiču da za sebe i u interesu Zajednice izrade i objave vlastite tablice u kojima što je više moguće prikazuju korelaciju između ove Direktive i mjera prenošenja.
- (65) S obzirom na opseg ovim izvršenih izmjena Direktive 2003/55/EZ, zbog jasnoće i racionalizacije poželjno je da se predmetne odredbe preinače tako da ih se spoji u jedinstveni tekst u okviru nove direktive.
- (66) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela koja su posebno priznata u Povelji Europske unije o temeljnim pravima,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje prirodnog plina. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje sektora prirodnog plina, pristup tržištu, kriterije i postupke koji se primjenjuju na izdavanje odobrenja za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje prirodnog plina i rad sustava.
2. Pravila uspostavljena ovom Direktivom za prirodni plin, uključujući UPP, na nediskriminirajući se način primjenjuju i na bioplin i plin iz biomase ili druge vrste plinova, u mjeri u kojoj je takve plinove tehnički moguće sigurno utisnuti u sustav prirodnog plina te ih kroz njega transportirati.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) „poduzeće za prirodni plin” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju, transport, distribuciju, opskrbu, nabavu ili skladištenje prirodnog plina, uključujući UPP, a odgovorna je za komercijalne i tehničke zadatke i/ili zadatke održavanja, koji su povezani s tim funkcijama, isključujući krajnje kupce;
- (2) „mreža proizvodnih plinovoda” znači svaki plinovod ili mreža plinovoda koji rade i/ili su izgrađeni kao dio projekta proizvodnje nafte ili plina ili se koriste za dovođenje prirodnog plina iz jednog ili više takvih projekata u postrojenje za preradu ili terminal ili obalni terminal;
- (3) „transport” znači prijenos prirodnog plina s ciljem isporuke istog kupcima, putem mreže koja uglavnom sadrži visokotlačne plinovode, osim mreže proizvodnih plinovoda i dijela visokotlačnih plinovoda koji se ponajprije koristi u kontekstu lokalne distribucije prirodnog plina, isključujući opskrbu;
- (4) „operator transportnog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju transporta plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj transportnog sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za transportom plina;

⁽¹⁾ SL L 211, 14.08.2009., str. 36.

⁽²⁾ SL L 184, 17.7.1999., str. 23.

⁽³⁾ SL C 321, 31.12.2003., str. 1.

- (5) „distribucija” znači prijenos prirodnog plina kroz lokalne ili regionalne mreže plinovoda radi isporuke plina kupcima, isključujući opskrbu;
- (6) „operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju distribucije plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima te za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom plina;
- (7) „opskrba” znači prodaja, uključujući daljnju prodaju, prirodnog plina, uključujući UPP, kupcima;
- (8) „poduzeće za opskrbu” znači svaka fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju opskrbe;
- (9) „sustav skladišta plina” znači objekt koji je u vlasništvu i/ili kojim upravlja poduzeće za prirodni plin, koji se koristi za skladištenje prirodnog plina, uključujući dio terminala za UPP koji se koristi za skladištenje, ali isključujući dio koji se koristi za proizvodne radnje i objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (10) „operator sustava skladišta plina” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju skladištenja i odgovorna je za rad sustava skladišta plina;
- (11) „terminal za UPP” znači terminal koji se koristi za ukapljivanje prirodnog plina ili prihvat, iskrcaj i ponovno uplinjavanje UPP-a, uključujući pomoćne usluge i privremeno skladištenje potrebno za postupak ponovnog uplinjavanja i daljnju otpremu u transportni sustav, ali isključujući dijelove terminala za UPP koji se koriste za skladištenje;
- (12) „operator terminala za UPP” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju ukapljivanja prirodnog plina ili prihvata, iskrcaja i ponovnog uplinjavanja UPP-a te je odgovorna za rad terminala za UPP;
- (13) „sustav” znači transportne mreže, distribucijske mreže, terminali za UPP i/ili sustavi skladišta plina koji su u vlasništvu i/ili kojima upravlja određeno poduzeće za prirodni plin, uključujući operativnu akumulaciju i njegove objekte za pružanje pomoćnih usluga te objekte koji pripadaju povezanim poduzećima, a koji su potrebni za pružanje pristupa transportu, distribuciji i terminalima za UPP;
- (14) „pomoćne usluge” znači sve usluge koje su potrebne za pristup i rad transportnih mreža, distribucijskih mreža, terminala za UPP i/ili sustava skladišta plina, uključujući uravnoteživanje, umješavanje i utiskivanje inertnih plinova, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (15) „operativna akumulacija” znači skladištenje plina stlačivanjem u transportnim i distribucijskim sustavima, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (16) „međusobno povezani sustav” znači nekoliko sustava koji su povezani jedan s drugim;
- (17) „međudržavni spojni plinovod” znači transportni plinovod koji prelazi ili premošćuje granicu između država članica isključivo u svrhu povezivanja nacionalnih transportnih sustava tih država članica;
- (18) „izravni plinovod” znači plinovod za prirodni plin koji dopunjava međusobno povezani sustav;
- (19) „integrirano poduzeće za prirodni plin” znači vertikalno ili horizontalno integrirano poduzeće;
- (20) „vertikalno integrirano poduzeće” znači poduzeće za prirodni plin ili skupina poduzeća za prirodni plin u kojima ista osoba ili iste osobe, izravno ili neizravno, imaju pravo provoditi kontrolu, pri čemu poduzeće ili skupina poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija transporta, distribucije, UPP-a ili skladištenja te najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili opskrbe prirodnim plinom;
- (21) „horizontalno integrirano poduzeće” znači poduzeće koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje, transporta, distribucije, opskrbe ili skladištenja prirodnog plina te koje obavlja i djelatnost izvan sektora plina;
- (22) „povezano poduzeće” znači povezano poduzeće u smislu članka 41. Sedme direktive Vijeća 83/349/EEZ od 13. lipnja 1983. na temelju članka 44. stavka 2. točke (g) (*) Ugovora o konsolidiranim financijskim izvještajima⁽¹⁾ i/ili pridruženo poduzeće, u smislu članka 33. stavka 1. te direktive i/ili poduzeće koje pripada istim vlasnicima udjela;
- (23) „korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja opskrbljuje sustav ili se opskrbljuje iz sustava;
- (24) „kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac prirodnog plina ili poduzeće za prirodni plin koje kupuje prirodni plin;
- (25) „kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje prirodni plin za potrošnju u vlastitom kućanstvu;
- (26) „kupac koji nije kućanstvo” znači kupac koji kupuje prirodni plin koji nije namijenjen uporabi u vlastitom kućanstvu;
- (27) „krajnji kupac” znači kupac koji kupuje prirodni plin za vlastitu uporabu;
- (28) „povlašteni kupac” znači kupac koji je slobodan kupiti plin od opskrbljivača po vlastitom izboru, u smislu članka 37.;

(*) Naslov Direktive 83/349/EZ prilagođen je tako da se vodi računa o renumeriranju članaka Ugovora o osnivanju Europske zajednice u skladu s člankom 12. Ugovora iz Amsterdama; izvorno se pozivalo na članak 54. stavak 3. točku (g).

⁽¹⁾ SL L 193, 18.7.1983., str. 1.

- (29) „veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba, različita od operatora transportnog sustava ili operatora distribucijskog sustava, koja kupuje prirodni plin radi daljnje prodaje unutar ili izvan sustava gdje ima poslovni nastan;
- (30) „dugoročno planiranje” znači planiranje opskrbnih i transportnih kapaciteta poduzeća za prirodni plin na dugoročnoj osnovi radi zadovoljenja potražnje sustava za prirodnim plinom, diversifikacije izvora i osiguranja opskrbe kupaca;
- (31) „tržište u nastajanju” znači država članica u kojoj je prva komercijalna isporuka na temelju njezinog prvog dugoročnog ugovora o opskrbi prirodnim plinom izvršena prije najviše 10 godina;
- (32) „sigurnost” znači sigurnost opskrbe prirodnim plinom i tehnička sigurnost;
- (33) „nova infrastruktura” znači infrastrukturu koja nije dovršena do 4. kolovoza 2003.;
- (34) „ugovor o opskrbi plinom” znači ugovor o opskrbi prirodnim plinom, ali ne uključuje derivate za trgovanje plinom;
- (35) „derivat za trgovanje plinom” znači financijski instrument naveden u Prilogu I. odjeljku C točkama 5., 6. ili 7. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata ⁽¹⁾, kada se taj instrument odnosi na prirodni plin;
- (36) „kontrola” znači prava, ugovori ili bilo koja druga sredstva koja, bilo odvojeno ili zajedno i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, pružaju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na određeno poduzeće, posebno putem:
- (a) vlasništva ili prava korištenja cjelokupne ili dijela imovine određenog poduzeća;
- (b) prava ili ugovora koji omogućuju odlučujući utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke tijela određenog poduzeća.

POGLAVLJE II.

OPĆA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU SEKTORA

Članak 3.

Obveze javne usluge i zaštita kupaca

1. Države članice na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da, ne dovodeći u pitanje stavak 2., poduzeća za prirodni plin rade u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i s aspekta okoliša održivog tržišta prirodnog plina te da se ne pravi razlika između tih poduzeća u pogledu njihovih prava ili obveza.

2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 86., države članice mogu poduzećima koja djeluju u sektoru plina, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, na redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te na zaštitu okoliša, uključujući energetska učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve obveze moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminirajuće i provjerljive te moraju poduzećima za prirodni plin Zajednice jamčiti jednakost pristupa nacionalnim potrošačima. U vezi sa sigurnošću opskrbe, energetskom učinkovitošću/upravljanjem potražnjom te za ostvarenje ciljeva u vezi s okolišem i energijom iz obnovljivih izvora, kako je navedeno u ovom stavku, države članice mogu uvesti provedbu dugoročnog planiranja, vodeći računa o mogućnosti da treće strane zatraže pristup sustavu.

3. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih mjera zaštite radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu svaka država članica definira pojam ugroženih kupaca, koji se može odnositi na energetska siromaštvo i, među ostalim, na zabranu prekida opskrbe plinom takvih kupaca u kritičnim trenucima. Države članice osiguravaju primjenu prava i obveza povezanih s ugroženim kupcima. One posebno poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca u udaljenim područjima koji su priključeni na plinski sustav. Države članice mogu imenovati opskrbljivača zadnjeg izbora za kupce koji su priključeni na plinski sustav. One osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, posebno u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, općih informacija i mehanizama za rješavanje sporova. Države članice osiguravaju da povlašteni kupac ima stvarnu mogućnost jednostavnog prijelaza na novog opskrbljivača. U pogledu najmanje kupaca iz kategorije kućanstvo te mjere uključuju one koje su navedene u Prilogu I.

4. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što je izrada nacionalnih energetske akcijskih planova, osiguravanje povlastica u sustavima socijalne sigurnosti radi osiguranja nužne opskrbe plinom ugroženih kupaca ili pružanje podrške za poboljšanje energetske učinkovitosti radi rješavanja energetske siromaštva tamo gdje je ono utvrđeno, uključujući u širem kontekstu siromaštva. Takve mjere ne smiju sprečavati stvarno otvaranje tržišta iz članka 37. i funkcioniranje tržišta te se Komisiju, ako je potrebno, o njima obavješćuje u skladu sa stavkom 11. ovog članka. Takva obavijest ne uključuje mjere poduzete u okviru općeg sustava socijalne sigurnosti.

5. Države članice osiguravaju da svi kupci koji su priključeni na plinsku mrežu imaju pravo da im plin osigurava opskrbljivač, podložno sporazumu s opskrbljivačem, bez obzira na to u kojoj je državi članici taj opskrbljivač registriran, sve dok taj opskrbljivač poštuje primjenjiva pravila trgovanja i uravnoteženja te podložno zahtjevima u vezi sa sigurnošću opskrbe. U tom pogledu države članice poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje da administrativni postupci ne predstavljaju prepreku za poduzeća za opskrbu koja su već registrirana u drugoj državi članici.

⁽¹⁾ SL L 145, 30.4.2004., str. 1.

6. Države članice osiguravaju da:

- (a) kada kupac, uz poštovanje uvjeta ugovora, želi promijeniti opskrbljivača, dotični operator (operatori) izvrši (izvrše) promjenu u roku od tri tjedna; i
- (b) kupci imaju pravo primiti sve odgovarajuće podatke o potrošnji.

Države članice osiguravaju da se prava iz prvog podstavka točaka (a) i (b) dodjeljuju kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troškova, napora ili vremena.

7. Države članice provode odgovarajuće mjere za postizanje ciljeva socijalne i ekonomske kohezije te zaštite okoliša, što može uključivati sredstva za borbu protiv klimatskih promjena i sigurnost opskrbe. Takve mjere osobito mogu uključivati osiguravanje prikladnih ekonomskih poticaja, koristeći, ako je potrebno, sve postojeće nacionalne alate i alate Zajednice, za održavanje i izgradnju potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitet spojnih plinovoda.

8. Radi promicanja energetske učinkovitosti, države članice ili, kada je država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo snažno preporučuju da poduzeća za prirodni plin optimiziraju uporabu plina, na primjer pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za određivanje cijena ili uvođenjem inteligentnih sustava mjerenja ili naprednih mreža, ako je potrebno.

9. Države članice osiguravaju jedinstvene kontaktne točke radi pružanja potrošačima svih nužnih informacija koje se tiču njihovih prava, važećeg zakonodavstva i sredstava za rješavanje sporova koja su im dostupna u slučaju spora. Takve kontaktne točke mogu biti dio općih informativnih točaka za potrošače.

Države članice osiguravaju postojanje neovisnog mehanizma, kao što je pravobranitelj za energetske sektor ili tijelo za zaštitu potrošača, radi osiguravanja učinkovite obrade pritužaba i izvansudskog rješavanja sporova.

10. Države članice mogu odlučiti da neće primijeniti odredbe članka 4. u pogledu distribucije, u mjeri u kojoj bi njihova primjena pravno ili stvarno ometala ispunjavanje obveza nametnutih poduzećima za prirodni plin u općem ekonomskom interesu i u mjeri u kojoj učinak na razvoj trgovine ne bi bio toliki da bude protivan interesima Zajednice. Interesi Zajednice među ostalim uključuju tržišno natjecanje u odnosu na povlaštene kupce u skladu s ovom Direktivom i člankom 86. Ugovora.

11. Države članice po provedbi ove Direktive obavješćuju Komisiju o svim mjerama koje su usvojile radi ispunjavanja obveza javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i okoliša, te

njihov mogući učinak na nacionalno i međunarodno tržišno natjecanje, bez obzira na to zahtijevaju li takve mjere odstupanje od odredaba ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju Komisiju o svim izmjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijevaju li one odstupanje od ove Direktive.

12. Komisija, uz savjetovanje s odgovarajućim zainteresiranim stranama, uključujući države članice, nacionalna regulatorna tijela, organizacije potrošača i poduzeća za prirodni plin, izrađuje jasan i sažet kontrolni popis za potrošače energije, koji sadrži praktične informacije o pravima potrošača energije. Države članice osiguravaju da opskrbljivači plina ili operatori distribucijskog sustava, u suradnji s regulatornim tijelom, poduzmu potrebne mjere kako bi svojim potrošačima osigurali primjerak kontrolnog popisa za potrošače energije i osigurali da on bude javno dostupan.

Članak 4.

Postupak izdavanja odobrenja

1. Ako je za gradnju ili rad objekata za prirodni plin potrebno odobrenje (na primjer licencija, dozvola, koncesija, pristanak ili suglasnost), države članice ili nadležno tijelo koje one imenuju izdaju odobrenja za gradnju i/ili rad takvih objekata, plinovoda i srodne opreme na svojem državnom području, u skladu sa stavicama 2. do 4. Države članice ili nadležno tijelo koje one imenuju mogu na istoj osnovi izdavati odobrenja za opskrbu prirodnim plinom i za veleprodajne kupce.

2. Države članice koje raspolažu sustavom odobrenja utvrđuju objektivne i nediskriminirajuće kriterije koje mora ispunjavati poduzeće koje podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za gradnju i/ili rad objekata za prirodni plin ili za opskrbu prirodnim plinom. Nediskriminirajući kriteriji i postupci za izdavanje odobrenja objavljuju se. Države članice osiguravaju da se u okviru postupaka izdavanja odobrenja za objekte, plinovode i srodnu opremu, kada je primjereno, vodi računa o važnosti projekta za unutarnje tržište prirodnog plina.

3. Države članice osiguravaju da su razlozi za eventualno odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja objektivni i nediskriminirajući te da se priopćuju podnositelju zahtjeva. Razlozi za takvo odbijanje daju se na znanje Komisiji. Države članice uspostavljaju postupak koji podnositelju zahtjeva omogućuje ulaganje pravnog lijeka protiv takvih odbijanja.

4. Za razvoj područja na kojima je opskrba nedavno započela i općenito za učinkovit rad, ne dovodeći u pitanje članak 38., države članice mogu odbiti izdavanje dodatnih odobrenja za gradnju i rad sustava distribucijskih plinovoda na određenom području, nakon što su takvi sustavi plinovoda izgrađeni ili se predlaže njihova gradnja na tom području i ako postojeći ili predloženi kapacitet nije zasićen.

Članak 5.**Praćenje sigurnosti opskrbe**

Države članice osiguravaju praćenje pitanja sigurnosti opskrbe. Kada države članice to smatraju primjerenim, mogu delegirati taj zadatak regulatornim tijelima iz članka 39. stavka 1. Takvo praćenje posebno pokriva ravnotežu između ponude i potražnje na nacionalnom tržištu, razinu očekivane buduće potražnje i raspoloživih zaliha, predviđene dodatne kapacitete koji se planiraju ili su u izgradnji te kvalitetu i razinu održavanja mreža, kao i mjere za pokrivanje vršne potražnje i rješavanje nedostataka jednog ili više opskrbljivača. Nadležna tijela do 31. srpnja svake godine objavljuju izvješće u kojem navode rezultate praćenja tih pitanja, kao i sve mjere poduzete ili predviđene za njihovo rješavanje te odmah prosljeđuju to izvješće Komisiji.

Članak 6.**Regionalna solidarnost**

1. Kako bi zajamčile sigurnost opskrbe na unutarnjem tržištu prirodnog plina, države članice surađuju radi promicanja regionalne i bilateralne solidarnosti.

2. Takva suradnja obuhvaća situacije koje za kratkoročnu posljedicu imaju ili bi mogle imati ozbiljni poremećaj opskrbe s posljedicama za određenu državu članicu. Ona uključuje:

- (a) usklađivanje nacionalnih mjera u kriznim stanjima iz članka 8. Direktive Vijeća 2004/67/EZ od 26. travnja 2004. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe prirodnim plinom ⁽¹⁾;
- (b) utvrđivanje i, prema potrebi, razvoj ili unapređivanje spojnih vodova elektroenergetskog i plinskog sustava; i
- (c) uvjete i praktična rješenja za međusobnu podršku.

3. Komisija i druge države članice obavješćuju se o takvoj suradnji.

4. Komisija može usvojiti smjernice za regionalnu suradnju u duhu solidarnosti. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, usvajaju se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

Članak 7.**Promicanje regionalne suradnje**

1. Države članice i regulatorna tijela međusobno surađuju kako bi svoja nacionalna tržišta integrirali na jednoj ili više regionalnih razina, kao prvi korak prema stvaranju potpuno liberaliziranog unutarnjeg tržišta. Regulatorna tijela, kada su

države članice tako predvidjele, ili države članice posebno promiču i olakšavaju suradnju operatora transportnih sustava na regionalnoj razini, uključujući suradnju na prekograničnim pitanjima, radi stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina, jačaju dosljednost svojeg pravnog, regulatornog i tehničkog okvira te olakšavaju integraciju izoliranih sustava koji čine plinske otoke koji i dalje postoje u Zajednici. Zemljopisna područja obuhvaćena takvom regionalnom suradnjom uključuju suradnju na zemljopisnim područjima definiranim u skladu s člankom 12. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009. Takva suradnja može pokrivati druga zemljopisna područja.

2. Agencija surađuje s nacionalnim regulatornim tijelima i operatorima transportnih sustava na osiguravanju usklađenosti regulatornih okvira između regija s ciljem stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina. Ako Agencija smatra da su potrebna obvezujuća pravila o takvoj suradnji, ona daje odgovarajuće preporuke.

3. Države članice osiguravaju, kroz provedbu ove Direktive, da operatori transportnih sustava za raspodjelu kapaciteta i provjeru sigurnosti mreže imaju jedan ili više integriranih sustava na regionalnoj razini koji obuhvaćaju dvije ili više država članica.

4. Kada vertikalno integrirani operatori transportnih sustava sudjeluju u zajedničkom poduzeću osnovanom radi provedbe takve suradnje, to zajedničko poduzeće uspostavlja i provodi program usklađivanja koji sadrži mjere koje treba poduzeti da bi se osiguralo da diskriminacijsko ponašanje i ponašanje suprotno tržišnom natjecanju bude isključeno. U tom se programu usklađivanja navode specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili cilj isključivanja diskriminacijskog ponašanja i ponašanja suprotnog tržišnom natjecanju. Program podliježe odobrenju Agencije. Poštovanje programa neovisno prate službenici za praćenje usklađenosti vertikalno integriranih operatora transportnih sustava.

Članak 8.**Tehnička pravila**

Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice osiguravaju da se definiraju kriteriji tehničke sigurnosti te da se razrade i objave tehnička pravila kojima se utvrđuju minimalni tehnički zahtjevi u vezi s projektiranjem i funkcioniranjem za priključenje na sustav terminala za UPP, sustave skladišta plina, druge transportne i distribucijske sustave i izravne plinovode. Ta tehnička pravila osiguravaju interoperabilnost sustava te su objektivna i nediskriminirajuća. Ako je potrebno, Agencija može dati odgovarajuće preporuke radi postizanja usklađenosti tih pravila. Ta se pravila priopćuju Komisiji u skladu s člankom 8. Direktive 98/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o utvrđivanju postupka osiguravanja informacija u području tehničkih normi i propisa te propisa o uslugama informacijskog društva ⁽²⁾.

⁽¹⁾ SL L 127, 29.4.2004., str. 92.

⁽²⁾ SL L 204, 21.7.1998., str. 37.

POGLAVLJE III.

TRANSPORT, SKLADIŠTENJE I UPP

Članak 9.

Razdvajanje transportnih sustava i operatora transportnih sustava

1. Države članice osiguravaju da od 3. ožujka 2012.:
 - (a) svako poduzeće koje u vlasništvu ima transportni sustav djeluje kao operator transportnog sustava;
 - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo niti:
 - i. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom; niti
 - ii. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;
 - (c) ista osoba ili osobe nemaju pravo imenovati članove nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu, te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe; i
 - (d) ista osoba nema pravo biti članom nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri poduzeću koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe i operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu.
2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:
 - (a) ovlast korištenja prava glasanja;
 - (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
 - (c) posjedovanje većinskog udjela.
3. Za potrebe stavka 1. točke (b) pojam „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” uključuje „poduzeće

koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” u smislu Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije⁽¹⁾, a pojmovi „operator transportnog sustava” i „transportni sustav” uključuju pojmove „operator prijenosnog sustava” i „prijenosni sustav” u smislu te direktive.

4. Države članice mogu odobriti odstupanja od stavka 1. točaka (b) i (c) do 3. ožujka 2013., pod uvjetom da operatori transportnih sustava nisu dio vertikalno integriranog poduzeća.

5. Smatra se da je obveza iz stavka 1. točke (a) ovog članka ispunjena ako dva ili više poduzeća koji u vlasništvu imaju transportne sustave stvore zajednički pothvat koji za dotične transportne sustave djeluje kao operator transportnog sustava u dvije ili više država članica. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dijelom zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 14. kao neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava za potrebe poglavlja IV.

6. Za potrebe provedbe ovog članka, ako je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) država članica ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom, s jedne strane, te nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe, s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.

7. Države članice osiguravaju da se ni trgovački osjetljive informacije iz članka 16., u posjedu operatora transportnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, niti osoblje takvog operatora transportnog sustava ne prenose poduzećima koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe.

8. Ako 3. rujna 2009. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

U tom slučaju predmetna država članica:

(a) imenuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 14.; ili

(b) poštuje odredbe poglavlja IV.

9. Ako 3. rujna 2009. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, a postoje rješenja koja jamče učinkovitiju neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbe poglavlja IV., država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

⁽¹⁾ SL L 211, 14.08.2009., str 55.

10. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava na temelju stavka 9. ovog članka, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u članku 10. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive te u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, na temelju čega Komisija provjerava jamče li jasno postojeća rješenja učinkovitiju neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbe poglavlja IV.

11. Vertikalno integrirana poduzeća koja u vlasništvu imaju transportni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu mjere za usklađivanje sa stavkom 1.

12. Poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost, ni izravno ni neizravno, preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima transportnih sustava u državama članicama koje primjenjuju stavak 1.

Članak 10.

Imenovanje i certificiranje operatora transportnih sustava

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka te u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009.

2. Poduzeća koja u vlasništvu imaju transportni sustav i koja je nacionalno regulatorno tijelo prema postupku certificiranja certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 9. države članice odobravaju i imenuju operatorima transportnih sustava. Imenovanje operatora transportnih sustava priopćuje se Komisiji i objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

3. Operatori transportnih sustava obavješćuju regulatorno tijelo o svim planiranim transakcijama zbog kojih bi mogla biti potrebna ponovna procjena njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 9.

4. Regulatorna tijela prate trajnu usklađenost operatora transportnih sustava sa zahtjevima članka 9. Ona pokreću postupak certificiranja kako bi osigurala takvu usklađenost:

- (a) kada zaprimе obavijest operatora transportnog sustava prema stavku 3.;
- (b) na vlastitu inicijativu, ako imaju saznanja da bi planirana promjena prava ili utjecaja na vlasnike transportnih sustava ili operatore transportnih sustava mogla rezultirati povredom članka 9. ili ako imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
- (c) na utemeljeni zahtjev Komisije.

5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora transportnog sustava u roku od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora transportnog sustava ili od dana zahtjeva Komisije. Po isteku tog roka certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon što se zaključi postupak iz stavka 6.

6. Izričitu ili prešutnu odluku o certificiranju operatora transportnog sustava regulatorno tijelo bez odlaganja priopćuje Komisiji, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke. Komisija postupa u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009.

7. Regulatorna tijela i Komisija mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava i poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe sve informacije koje su relevantne za izvršavanje njihovih zadataka na temelju ovog članka.

8. Regulatorna tijela i Komisija čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 11.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zatraži vlasnik transportnog sustava ili operator transportnog sustava koji je pod kontrolom osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje Komisiju.

Regulatorno tijelo bez odlaganja obavješćuje Komisiju i o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava.

2. Operator transportnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava.

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora transportnog sustava u roku od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora transportnog sustava. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:

- (a) da je dotični subjekt usklađen sa zahtjevima članka 9.; i
- (b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom tijelu koje je imenovala država članica, da se odobravanjem certificiranja neće ugroziti sigurnost opskrbe energijom država članica i Zajednice. Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo tako imenovano nadležno tijelo vodi računa:

- i. o pravima i obvezama Zajednice u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Zajednica jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;
- ii. o pravima i obvezama države članice u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz sporazuma koji su sklopljeni s njom, u mjeri u kojoj su u skladu s pravom Zajednice; i
- iii. o drugim specifičnim činjenicama i okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji.

4. Regulatorno tijelo o odluci bez odlaganja obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke.

5. Države članice osiguravaju da regulatorno tijelo ili imenovano nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije nego što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, zatraži mišljenje Komisije o tome:

- (a) je li dotični subjekt usklađen sa zahtjevima iz članka 9.; i
- (b) neće li se odobravanjem certificiranja ugroziti sigurnost opskrbe Zajednice energijom.

6. Komisija pregledava zahtjev iz stavka 5. čim ga zaprimi. U roku od dva mjeseca od dana primitka zahtjeva, Komisija dostavlja svoje mišljenje nacionalnom regulatornom tijelu ili imenovanom nadležnom tijelu, ako je ono uputilo zahtjev.

Pri izradi mišljenja Komisija može zatražiti stajalište Agencije, dotičnih država članica i zainteresiranih strana. U slučaju da Komisija podnese takav zahtjev, rok od dva mjeseca produljuje se za dodatna dva mjeseca.

U nedostatku mišljenja Komisije u roku iz prvog i drugog podstavka smatra se da Komisija nema prigovora na odluku regulatornog tijela.

7. Pri procjeni hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe Zajednice energijom, Komisija vodi računa:

- (a) o specifičnim okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji ili trećim zemljama; i
- (b) o pravima i obvezama Zajednice u odnosu na tu treću zemlju ili treće zemlje, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Zajednica jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe.

8. Nacionalno regulatorno tijelo u roku od dva mjeseca po isteku razdoblja iz stavka 6. donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke nacionalno regulatorno tijelo vodi što je više moguće računa o mišljenju Komisije. Države članice u svakom slučaju imaju pravo odbiti certificiranje ako se njegovim odobravanjem ugrožava sigurnost opskrbe te države članice energijom ili sigurnost opskrbe energijom neke druge države članice. Ako je država članica imenovala drugo nadležno tijelo za procjenu stavka 3. točke (b), ona može zatražiti da nacionalno regulatorno tijelo donese svoju konačnu odluku u skladu s procjenom tog nadležnog tijela. Konačna odluka regulatornog tijela i mišljenje Komisije zajedno se objavljuju. Ako je konačna odluka različita od mišljenja Komisije, dotična država članica priprema i objavljuje, zajedno s tom odlukom, razloge za donošenje takve odluke.

9. Ništa u ovom članku ne dovodi u pitanje pravo država članica da, u skladu s pravom Zajednice, provode nacionalni pravni nadzor kako bi zaštitile legitimne interese javne sigurnosti.

10. Komisija može usvojiti smjernice u kojima se navode detalji postupka koji treba slijediti za primjenu ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

11. Ovaj se članak, uz izuzetak stavka 3. točke (a), primjenjuje i na države članice koje podliježu odstupanju na temelju članka 49.

Članak 12.

Imenovanje operatora sustava skladišta plina i terminala za UPP

Države članice imenuju ili od poduzeća za prirodni plin koji u vlasništvu imaju sustave skladišta plina ili terminale za UPP traže da imenuju, za razdoblje koje određuju države članice i uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora sustava skladišta plina i terminala za UPP.

Članak 13.

Zadaci operatora transportnih sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP

1. Svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP:

- (a) upravlja, održava i razvija, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurne, pouzdane i učinkovite transportne sustave, sustave skladišta plina i/ili terminale za UPP radi osiguravanja otvorenog tržišta, vodeći pritom računa o okolišu, te osigurava dostatna sredstva za ispunjavanje obveza usluge;

- (b) ne pravi razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
- (c) pruža svim drugim operatorima transportnih sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP i/ili distribucijskih sustava dovoljno informacija, kako bi se mogao osigurati transport i skladištenje prirodnog plina na način koji je u skladu sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava; i
- (d) korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu.

2. Svaki operator transportnog sustava gradi dostatni prekogranični kapacitet radi integracije europske transportne infrastrukture, prihvaćajući sve gospodarski razumne i tehnički izvedive zahtjeve za kapacitetom i vodeći računa o sigurnosti opskrbe plinom.

3. Pravila koja operatori transportnih sustava usvoje za uravnoteživanje transportnog sustava plina, uključujući pravila terećenja korisnika sustava za energetske neravnoteže u njihovim mrežama, objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, za pružanje takvih usluga od strane operatora transportnih sustava utvrđuju se prema metodologiji koja je u skladu s člankom 41. stavkom 6. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.

4. Regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava da se usklade s minimalnim normama za održavanje i razvoj transportnog sustava, uključujući kapacitet spojnih plinovoda.

5. Operatori transportnih sustava energiju koju rabe za obavljanje svojih funkcija nabavljaju u skladu s transparentnim i nediskriminirajućim postupcima koji su utemeljeni na tržištu.

Članak 14.

Neovisni operatori sustava

1. Ako 3. rujna 2009. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, države članice mogu odlučiti ne primijeniti članak 9. stavak 1. i imenovati neovisnog operatora sustava na prijedlog vlasnika transportnog sustava. Takvo imenovanje podliježe suglasnosti Komisije.

2. Država članica može odobriti i imenovati neovisnog operatora sustava samo ako:

- (a) je kandidat za operatora dokazao da je usklađen sa zahtjevima članka 9. stavka 1. točaka (b), (c) i (d);

- (b) je kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za obavljanje svojih dužnosti na temelju članka 13.;

- (c) se kandidat za operatora obvezao uskladiti s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;

- (d) je vlasnik transportnog sustava dokazao svoju sposobnost da ispuni svoje obveze na temelju stavka 5. On u tu svrhu stavlja na raspolaganje sve nacрте ugovornih rješenja dogovorenih s poduzećem kandidatom i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom; i

- (e) je kandidat za operatora dokazao svoju sposobnost da ispuni svoje obveze na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009, uključujući suradnju operatora transportnih sustava na europskoj i regionalnoj razini.

3. Poduzeća koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća koja ispunjavaju zahtjeve iz članka 11. i stavka 2. ovog članka države članice odobravaju i imenuju neovisnim operatorima sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009 ili iz članka 11. ove Direktive.

4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup i za zagušenje, za rad, održavanje i razvoj transportnog sustava, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju planiranjem ulaganja. Pri razvoju transportnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak izdavanja odobrenja), gradnju i puštanje u rad nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vlasnik transportnog sustava nije odgovoran za odobravanje ni upravljanje pristupom treće strane, ni za planiranje ulaganja.

5. Ako je imenovan neovisni operator sustava, vlasnik transportnog sustava:

- (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih potrebnih informacija;

- (b) financira ulaganja o kojima se odluku donio neovisni operator sustava i koja je odobrilo regulatorno tijelo ili daje suglasnost da ih financira druga zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava. Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela. Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom transportnog sustava i drugim zainteresiranim stranama;

- (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava; i
- (d) pruža jamstva za lakše financiranje eventualnog širenja mreže, uz izuzetak ulaganja za koja je prema točki (b) dao suglasnost da ih financira bilo koja zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava.

6. U bliskoj suradnji s regulatornim tijelom, odgovarajućem se nacionalnom tijelu nadležnom za tržišno natjecanje dodjeljuju sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika transportnog sustava s njegovim obvezama iz stavka 5.

Članak 15.

Razdvajanje vlasnika transportnih sustava i operatora sustava skladišta plina

1. Vlasnik transportnog sustava, kada je imenovan neovisni operator sustava, i operator sustava skladišta plina, koji su dio vertikalno integriranih poduzeća, neovisni su, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje se ne odnose na transport, distribuciju i skladištenje.

Ovaj se članak primjenjuje samo na sustave skladišta plina koji su iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga potrebni za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca prema članku 33.

2. Kako bi se osigurala neovisnost vlasnika transportnog sustava i operatora sustava skladišta plina iz stavka 1., primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava i operatorom sustava skladišta plina ne sudjeluju u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje i opskrbe prirodnim plinom;
- (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava i operatorom sustava skladišta plina vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator sustava skladišta plina ima stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj sustava skladišta plina. To ne isključuje postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava poduzeća majke na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na aktivu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 41.

stavkom 6. Time se poduzeću majci posebno omogućava odobravanje godišnjeg financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta operatora sustava skladišta plina i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegovog poduzeća kćeri. Time se poduzeću majci ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju, niti u pogledu pojedinačnih odluka o izgradnji ili unapređenju sustava skladišta plina koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta; i

- (d) vlasnik transportnog sustava i operator sustava skladišta plina uvode program usklađivanja u kojem su navedene mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegovog poštovanja. U programu usklađivanja navode se specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti radi ostvarivanja tih ciljeva. Osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja regulatornom tijelu podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje.

3. Komisija može usvojiti smjernice kako bi osigurala potpunu i stvarnu usklađenost vlasnika transportnog sustava i operatora sustava skladišta plina sa stavkom 2. ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

Članak 16.

Zahtjevi povjerljivosti za operatore transportnih sustava i vlasnike transportnih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP i svaki vlasnik transportnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način. Posebno ne otkriva komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća, osim ako je to potrebno za izvršavanje poslovne transakcije. Kako bi osigurala potpuno poštovanje pravila o razdvajanju informacija, države članice osiguravaju da vlasnik transportnog sustava uključujući, u slučaju kombiniranog operatora, operatora distribucijskog sustava, i preostali dio poduzeća ne koriste zajedničke službe kao što je zajednička pravna služba, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.

2. Operatori transportnih sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebjavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupu sustavu ili pregovaranja o njemu.

3. Informacije koje su potrebne za djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Ta obveza ne dovodi u pitanje zaštitu komercijalno osjetljivih informacija.

POGLAVLJE IV.

NEOVISNI OPERATOR TRANSPORTNOG SUSTAVA

Članak 17.

Sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori transportnih sustava imaju sve ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse potrebne za ispunjavanje njihovih obveza na temelju ove Direktive i za obavljanje djelatnosti transporta plina, a posebno:

- (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost transporta plina, uključujući transportni sustav, u vlasništvu su operatora transportnog sustava;
- (b) osoblje koje je potrebno za djelatnost transporta plina, uključujući izvršavanje svih zadataka koji se odnose na poduzeće, zaposleno je pri operatoru transportnog sustava;
- (c) zabranjuje se davanje u najam osoblja i pružanje usluga za bilo koji drugi odnosno iz bilo kojeg drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća. Operator transportnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
 - i. ako pružanje tih usluga nije diskriminirajuće za korisnike sustava, ako je ono dostupno svim korisnicima sustava pod jednakim uvjetima te ako ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe; i
 - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;
- (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., vertikalno integrirano poduzeće operatoru transportnog sustava stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće investicijske projekte i/ili zamjenu postojećih sredstava, pravodobno i na odgovarajući zahtjev operatora transportnog sustava.

2. Djelatnost transporta plina obuhvaća najmanje sljedeće zadatke, pored onih navedenih u članku 13.:

- (a) zastupanje operatora transportnog sustava i kontakt s trećim stranama i regulatornim tijelima;

- (b) zastupanje operatora transportnog sustava u Europskoj mreži operatora transportnih sustava za plin (ENTSO za plin);

- (c) odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, pri čemu se ne pravi razlika između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava;

- (d) naplata svih naknada povezanih s transportnim sustavom, uključujući naknade za pristup, naknade za uravnoteživanje za pomoćne usluge kao što je prerada plina, nabava usluga (troškovi uravnoteživanja, energija za nadoknadu gubitaka);

- (e) funkcioniranje, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog transportnog sustava;

- (f) planiranje ulaganja kojima se osigurava dugoročna sposobnost sustava da zadovolji razumnu potražnju i zajamči sigurnost opskrbe;

- (g) osnivanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući s jednim ili više operatora transportnih sustava, burza plina i drugih povezanih sudionika s ciljem da se potakne stvaranje regionalnih tržišta ili olakša postupak liberalizacije; i

- (h) sve usluge koje se odnose na poduzeće, uključujući pravnu službu, računovodstvene i informatičke usluge.

3. Operatori transportnih sustava organizirani su u pravnom obliku iz članka 1. Direktive Vijeća 68/151/EEZ ⁽¹⁾.

4. Operator transportnog sustava u identitetu svojeg poduzeća, komunikaciji, politici marke i poslovnim prostorima ne smije stvarati zbrku u pogledu odvojenog identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

5. Operator transportnog sustava ne smije dijeliti informatičke sustave ili opremu, fizičke prostore i sustave kontrole pristupa s bilo kojim dijelom vertikalno integriranog poduzeća niti rabiti iste konzultante ili vanjske suradnike za informatičke sustave ili opremu te sustave kontrole pristupa.

6. Reviziju računa operatora transportnih sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

Članak 18.

Neovisnost operatora transportnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., operator transportnog sustava ima:

⁽¹⁾ Prva direktiva Vijeća 68/151/EEZ od 9. ožujka 1968. o usklađivanju zaštitnih mjera koje su radi zaštite interesa njihovih članova i drugih predviđene u državama članicama za trgovačka društva u smislu članka 58. drugog stavka Ugovora, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera širom Zajednice (SL L 65, 14.3.1968., str. 8.).

(a) stvarna prava donošenja odluka, neovisno o vertikalno integriranom poduzeću, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj transportnog sustava; i

(b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno zaduživanjem i povećanjem kapitala.

2. Operator transportnog sustava u svakom trenutku djeluje tako da osigura raspolaganje resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito obavljanje djelatnosti transporta te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog transportnog sustava.

3. Poduzeća kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru transportnog sustava. Operator transportnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti bilo koju drugu financijsku korist od tog poduzeća kćeri.

4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora transportnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, ni izravno ni neizravno, konkurentsko ponašanje operatora transportnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnima za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 22.

5. Pri izvršavanju svojih zadataka iz članka 13. i članka 17. stavka 2. ove Direktive te u skladu s člankom 13. stavkom 1., člankom 14. stavkom 1. točkom (a), člankom 16. stavcima 2., 3. i 5., člankom 18. stavkom 6. i člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 715/2009, operatori transportnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati ni sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.

6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava, uključujući zajmove operatora transportnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator transportnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.

7. Operator transportnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalno integriranim poduzećem.

8. Operator transportnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 17. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće investicijske projekte i/ili za zamjenu postojećih sredstava.

9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora transportnog sustava u ispunjavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora transportnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dopuštenje za ispunjavanje tih obveza.

10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeće usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja dotična država članica odobrava i imenuje operatorom transportnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009 ili iz članka 11. ove Direktive.

Članak 19.

Neovisnost osoblja i posloводства operatora transportnog sustava

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima uključujući naknade te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora transportnog sustava imenovano u skladu s člankom 20.

2. O identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove administrativnih tijela operatora transportnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata, obavješćuje se regulatorno tijelo. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujući samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor na njih u roku od tri tjedna od obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

(a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili

(b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora transportnog sustava.

4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

5. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora transportnog sustava.

6. Osobama odgovornima za upravljanje i/ili članovima administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.

7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora transportnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje i/ili članovi njegovih administrativnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom upravljanju i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 20.

Nadzorno tijelo

1. Operator transportnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost imovine vlasnika udjela unutar operatora transportnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnijih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora transportnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i upravljanjem mrežom te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže na temelju članka 22.

2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa odgovarajuće zakonodavstvo države članice, članova koji zastupaju druge zainteresirane strane, kao što su zaposlenici operatora transportnog sustava.

3. Članak 19. stavak 2. prvi podstavak i članak 19. stavci 3. do 7. primjenjuju se najmanje na polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 19. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 21.

Program usklađivanja i službenik za praćenje usklađenosti

1. Države članice osiguravaju da operatori transportnih sustava uvedu i provode program usklađivanja koji utvrđuje mjere poduzete da se osigura da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te da se osigura odgovarajuće praćenje usklađenosti s tim programom. Program usklađivanja predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti nacionalnog regulatora, usklađenost s programom neovisno prati službenik za praćenje usklađenosti.

2. Službenika za praćenje usklađenosti imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika za praćenje usklađenosti samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik za praćenje usklađenosti može biti fizička ili pravna osoba. Na službenika za praćenje usklađenosti primjenjuje se članak 19. stavci 2. do 8.

3. Službenik za praćenje usklađenosti zadužen je za:

- (a) praćenje provedbe programa usklađivanja;
- (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađivanja i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
- (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađivanja i njegovoj provedbi;
- (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađivanja; i
- (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava.

4. Službenik za praćenje usklađenosti podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o planu ulaganja ili o pojedinačnim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kad ih poslovodstvo i/ili nadležno administrativno tijelo operatora transportnog sustava podnosi nadzornom tijelu.

5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik za praćenje usklađenosti o tome izvješćuje regulatorno tijelo koje zatim postupuje u skladu s člankom 22.

6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika za praćenje usklađenosti, uključujući trajanje njegovog mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti osiguravaju neovisnost službenika za praćenje usklađenosti, uključujući tako da mu se osiguraju svi resursi potrebni za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik za praćenje usklađenosti ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, ni izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

7. Službenik za praćenje usklađenosti redovito, usmenim ili pismenim putem, izvješćuje regulatorno tijelo i ima pravo redovito izvješćivati, usmenim ili pismenim putem, nadzorno tijelo operatora transportnog sustava.

8. Službenik za praćenje usklađenosti može prisustvovati svim sastancima posloводства ili administrativnih tijela operatora transportnog sustava te sastancima nadzornog tijela i generalne skupštine. Službenik za praćenje usklađenosti prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:

(a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je definirano u Uredbi (EZ) br. 715/2009, posebno u pogledu tarifa, usluga pristupa trećih strana, dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem, transparentnosti, uravnoteživanja i sekundarnih tržišta;

(b) projekti pokrenuti radi funkcioniranja, održavanja i razvoja transportnog sustava, uključujući ulaganja u nove transportne veze, povećanje kapaciteta i optimizaciju postojećih kapaciteta;

(c) nabava ili prodaja energije potrebne za funkcioniranje transportnog sustava.

9. Službenik za praćenje usklađenosti prati usklađenost operatora transportnog sustava s člankom 16.

10. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora transportnog sustava te svim informacijama nužnima za izvršavanje njegovog zadatka.

11. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela, nadzorno tijelo može razriješiti službenika za praćenje usklađenosti. Službenika za praćenje usklađenosti razrješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.

12. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup uredima operatora transportnog sustava bez prethodne najave.

Članak 22.

Razvoj mreže i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Operatori transportnih sustava svake godine podnose regulatornom tijelu desetogodišnji plan razvoja mreže koji se temelji na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savetovali sa svih odgovarajućim zainteresiranim stranama. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja primjerenosti sustava i sigurnosti opskrbe.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

(a) sudionicima na tržištu ukazuje na glavnu transportnu infrastrukturu koju treba izgraditi ili unaprijediti tijekom sljedećih deset godina;

(b) sadrži sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine; i

(c) predviđa vremenski okvir za sve investicijske projekte.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator transportnog sustava oblikuje razumne pretpostavke o razvoju proizvodnje, opskrbe, potrošnje i trgovine s drugim zemljama, vodeći računa o investicijskim planovima za regionalne mreže i mreže na razini Zajednice, kao i investicijskim planovima za sustave skladišta plina i terminale za ponovno uplinjavanje UPP-a.

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zatražiti da potkrijepje takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat postupka savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.

5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom postupka savjetovanja te je li usklađen s neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja mreže na razini cijele Zajednice (plan razvoja mreže na razini cijele Zajednice) iz članka 8. stavka 3. točke (b) Uredbe (EZ) br. 715/2009. Ako se pojave sumnje u

vezi s usklađenošću s planom razvoja mreže na razini cijele Zajednice, regulatorno tijelo savjetuje se s Agencijom. Regulatorno tijelo može od operatora transportnog sustava zatražiti da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.

7. U okolnostima u kojima operator transportnog sustava, osim zbog prevladavajućih razloga izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, države članice osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora transportnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem investitoru; ili
- (c) obveže operatora transportnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje potrebnih ulaganja i omogućiti neovisnim investitorima sudjelovanje u kapitalu.

Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju prvog podstavka točke (b), ono može obvezati operatora transportnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećeg:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;
- (c) da sam izgradi predmetna nova sredstva;
- (d) da sam obavlja pogon predmetnih novih sredstava.

Operator transportnog sustava investitorima osigurava sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova sredstva na transportnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe investicijskog projekta.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7. prvog podstavka, odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Članak 23.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju sustava skladišta plina, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a i industrijskih kupaca na transportni sustav

1. Operator transportnog sustava utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke i tarife za nediskriminirajuće priključivanje sustava skladišta plina, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a i industrijskih kupaca na transportni sustav. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornog tijela.

2. Operator transportnog sustava nema pravo odbiti priključenje novog sustava skladišta plina, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a ili industrijskog kupca na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima ili dodatnih troškova povezanih s nužnim povećanjem kapaciteta. Operator transportnog sustava osigurava dostatni ulazni i izlazni kapacitet za novo priključenje.

POGLAVLJE V.

DISTRIBUCIJA I OPSKRBA

Članak 24.

Imenovanje operatora distribucijskih sustava

Države članice imenuju ili zahtijevaju od poduzeća, koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna, da imenuju, na razdoblje koje države članice trebaju utvrditi uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora distribucijskih sustava te osiguravaju da ti operatori djeluju u skladu s člancima 25., 26. i 27.

Članak 25.

Zadaci operatora distribucijskih sustava

1. Svaki operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom plina te za rad, održavanje i razvoj, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava na svojem području, uz dužnu pažnju prema okolišu i energetske učinkovitosti.

2. U svakom slučaju operator distribucijskog sustava ne smije praviti razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

3. Svaki operator distribucijskog sustava drugim operatorima distribucijskih sustava, transportnih sustava, terminala za UPP i/ili sustava skladišta plina pruža dovoljno informacija kako bi se osiguralo da se transport i skladištenje prirodnog plina odvijaju na način koji je uskladi sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava.

4. Svaki operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustava.

5. Kada je operator distribucijskog sustava odgovoran za uravnoteživanje distribucijskog sustava, pravila koja je u tu svrhu donio objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući pravila za obračunavanje naknada korisnicima sustava za energetska neravnotežu. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distribucijskih sustava utvrđuju se prema metodologiji koja je usklađena s člankom 41. stavkom 6. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.

Članak 26.

Razdvajanje operatora distribucijskih sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad sredstvima distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.

2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je u smislu svoje organizacije i donošenja odluka neovisan o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo, primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

(a) osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje, transporta i opskrbe prirodnim plinom;

(b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;

(c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj mreže. Radi izvršavanja tih zadataka, operator distribucijskog sustava na raspolaganju ima potrebne resurse, uključujući ljudske, tehničke, financijske i fizičke resurse. Time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava poduzeća majke na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na aktivu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 41. stavkom 6. Time se poduzeću majci posebno omogućava odobranje godišnjeg financijskog plana ili drugog

jednakovrijednog instrumenta operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegovog poduzeća kćeri. Time se poduzeću majci ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju, niti u pogledu pojedinačnih odluka o gradnji ili unapređenju distribucijskih plinovoda koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta; i

(d) operator distribucijskog sustava mora uvesti program usklađivanja u kojem su navedene mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno i za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegovog poštovanja. U programu usklađivanja navode se specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili taj cilj. Osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja, službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava, regulatornom tijelu iz članka 39. stavka 1. podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje. Službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Vertikalno integrirani operatori distribucijskih sustava u svojoj komunikaciji i politici marke posebno ne smiju stvarati zabunu u pogledu odvojenog identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrbom.

4. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana poduzeća za prirodni plin koja opskrbljuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

Članak 27.

Obveze povjerljivosti operatora distribucijskih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom svojeg obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način.

2. Operatori distribucijskih sustava pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebjavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.

Članak 28.

Zatvoreni distribucijski sustavi

1. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira plin unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoreni distribucijski sustav:

(a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili

(b) ako taj sustav ponajprije distribuira plin vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. prema kojem se tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobravaju prije njihovog stupanja na snagu u skladu s člankom 41.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 41. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobrenje izuzeća na temelju stavka 2.

Članak 29.

Kombinirani operator

Člankom 26. stavkom 1. ne sprečava se rad kombiniranog operatora transportnog sustava, terminala za UPP, sustava skladišta plina i distribucijskog sustava, pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 9. stavkom 1., ili člancima 14. i 15., ili poglavljem IV. ili potpada pod članak 49. stavak 6.

POGLAVLJE VI.

RAZDVAJANJE I TRANSPARENTNOST RAČUNA

Članak 30.

Pravo na pristup računima

1. Države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju, uključujući regulatorna tijela iz članka 39. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova iz članka 34. stavka 3. imaju, u mjeri

u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima poduzeća za prirodni plin, kako je navedeno u članku 31.

2. Države članice i bilo koje imenovano nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela iz članka 39. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija. Države članice mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija, kada je to potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 31.

Razdvajanje računa

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere za osiguranje da se računi poduzeća za prirodni plin vode u skladu sa stavcima 2. do 5. ovog članka. Ako poduzeća za prirodni plin iskoriste odstupanje od ove odredbe na temelju članka 49. stavaka 2. i 4., oni u svakom slučaju vode svoje unutarnje račune u skladu s ovim člankom.

2. Poduzeća za prirodni plin, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoje godišnje financijske izvještaje u skladu s pravilima nacionalnog zakonodavstva o godišnjim financijskim izvještajima društava s ograničenom odgovornošću, donesenima na temelju Četvrte direktive Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. koja se temelji na članku 44. stavku 2. točki (g) (*) Ugovora o godišnjim financijskim izvještajima određenih vrsta trgovačkih društava (¹).

Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svojih godišnjih financijskih izvještaja drže njihov primjerak na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.

3. Poduzeća za prirodni plin u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti transporta, distribucije, UPP-a i skladištenja, kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi predmetne djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode račune, koji mogu biti konsolidirani, za druge djelatnosti u vezi s plinom, koje nisu povezane s transportom, distribucijom, UPP-om i skladištenjem. Do 1. srpnja 2007. vode odvojene račune za djelatnosti opskrbe povlaštenih kupaca i djelatnosti opskrbe nepovlaštenih kupaca. U računu se specificiraju prihodi od vlasništva nad transportnom ili distribucijskom mrežom. Prema potrebi vode konsolidirane račune za druge djelatnosti koje nemaju veze sa sektorom plina. Interni računi uključuju bilancu te račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.

4. Pri reviziji iz stavka 2. posebno se provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.

(*) Naslov Direktive 78/660/EZ prilagođen je kako bi se uzelo u obzir renumeriranje članaka Ugovora o osnivanju Europske zajednice u skladu s člankom 12. Ugovora iz Amsterdama; izvorno je pozivanje bilo na članak 54. stavak 3. točku (g).

(¹) SL L 222, 14.8.1978., str. 11.

5. Poduzeća u svojem internom računovodstvu navode pravila za raspodjelu imovine i obveza, rashoda i prihoda, kao i za amortizaciju, ne dovodeći u pitanje primjenjiva nacionalna računovodstvena pravila, koja slijede pri izradi odvojenih računa iz stavka 3. Ta interna pravila mogu se izmijeniti samo u iznimnim slučajevima. Te se izmjene navode i obrazlažu na odgovarajući način.

6. Godišnji financijski izvještaji u bilješkama sadrže sve transakcije određene važnosti koje su izvršene s povezanim poduzećima.

POGLAVLJE VII.

ORGANIZACIJA PRISTUPA SUSTAVU

Članak 32.

Pristup treće strane

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane transportnom i distribucijskom sustavu i terminalima za UPP na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve povlaštene kupce, uključujući poduzeća za opskrbu, i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobri regulatorno tijelo iz članka 39. stavka 1. prije njihovog stupanja na snagu u skladu s člankom 41. te da te tarife i metodologije, kada su odobrene samo metodologije, budu objavljene prije njihovog stupanja na snagu.

2. Operatori transportnih sustava, ako je to potrebno u svrhu izvršavanja njihovih funkcija, uključujući u vezi s prekograničnim transportom, imaju pristup mreži drugih operatora transportnih sustava.

3. Odredbama ove Direktive ne sprečava se sklapanje dugoročnih ugovora u mjeri u kojoj oni poštuju pravila Zajednice o tržišnom natjecanju.

Članak 33.

Pristup sustavima skladišta plina

1. Za organizaciju pristupa sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji, ako je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu za opskrbu kupaca, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama, države članice mogu odabrati jedan od ili oba postupka iz stavaka 3. i 4. Ti se postupci provode u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima.

Regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice utvrđuju i objavljuju kriterije u skladu s kojima je moguće odrediti režim pristupa koji važi za sustave skladišta plina i operativnu akumulaciju. Oni objavljuju ili obvezuju operatore sustava skladišta plina i transportnih sustava da

objave koji su sustavi skladišta plina ili dijelovi tih sustava te koja operativna akumulacija ponuđeni na temelju različitih postupaka iz stavaka 3. i 4.

Obveza iz druge rečenice drugog podstavka ne dovodi u pitanje pravo izbora dodijeljeno državama članicama u prvom podstavku.

2. Odredbe stavka 1. ne primjenjuju se na pomoćne usluge i privremeno skladištenje koji su povezani s terminalima za UPP te su potrebni za postupak ponovnog uplinjavanja i naknadnu isporuku u transportni sustav.

3. U slučaju ugovorenog pristupa države članice ili, ako države članice tako predvide, regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, mogli pregovarati o pristupu sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Stranke imaju obvezu pregovarati u dobroj vjeri o pristupu sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama.

Pregovori o ugovorima za pristup sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama vode se s odgovarajućim operatorom sustava skladišta plina ili poduzećima za prirodni plin. Regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice zahtijevaju da operatori sustava skladišta plina i poduzeća za prirodni plin objave svoje glavne trgovinske uvjete za uporabu sustava skladišta plina, operativne akumulacije i drugih pomoćnih usluga do 1. siječnja 2005., a potom jednom godišnje.

Pri razradi uvjeta iz drugog podstavka operatori sustava skladišta plina i poduzeća za prirodni plin savjetuju se s korisnicima sustava.

4. U slučaju reguliranog pristupa regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, imali pravo pristupa sustavu skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, na temelju objavljenih tarifa i/ili drugih uvjeta i obveza za uporabu tog sustava skladišta plina i operativne akumulacije kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice savjetuju se s korisnicima sustava pri oblikovanju tih tarifa ili metodologija za njihov izračun. Pravo pristupa za povlaštene kupce može se pružiti tako da im se omogući sklapanje ugovora o opskrbi s konkurentskim poduzećima za prirodni plin različitim od vlasnika i/ili operatora sustava ili s povezanim poduzećem.

Članak 34.

Pristup mrežama proizvodnih plinovoda

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, bez obzira na njihov položaj, mogu pristupiti mrežama proizvodnih plinovoda, uključujući postrojenja za pružanje tehničkih usluga koje su povezane s takvim pristupom, u skladu s ovim člankom, osim dijelova takvih mreža i postrojenja koji se koriste za lokalne djelatnosti proizvodnje na polju gdje se pridobiva plin. O mjerama se obavješćuje Komisija u skladu s odredbama članka 54.

2. Pristup iz stavka 1. osigurava se na način koji država članica utvrđuje u skladu s odgovarajućim pravnim instrumentima. Države članice primjenjuju ciljeve poštenog i otvorenog pristupa, pri čemu ostvaruju konkurentno tržište prirodnog plina i izbjegavaju zlorabu vladajućeg položaja, vodeći računa o sigurnosti i redovitosti opskrbe, kapacitetu koji je raspoloživ ili se u razumnoj mjeri može staviti na raspolaganje te zaštititi okoliša. O sljedećim se pitanjima može voditi računa:

- (a) potrebi da se odbije pristup u slučaju nesukladnosti tehničkih specifikacija koje se u razumnim okvirima ne mogu svladati;
- (b) potrebi da se izbjegnu teškoće koje se u razumnim okvirima ne mogu svladati i koje bi mogle dovesti u pitanje učinkovitu, postojeću i buduću proizvodnju ugljikovodika, uključujući proizvodnju iz polja marginalne gospodarske održivosti;
- (c) potrebi da se poštuju razumne potrebe vlasnika ili operatora mreže proizvodnih plinovoda, obrazložene na odgovarajući način, za transportom i preradom plina te interesi svih drugih korisnika mreže proizvodnih plinovoda ili odgovarajućih postrojenja za preradu i prekrcaj koji bi mogli osjetiti posljedice; i
- (d) potrebi da se primjenjuju njihova zakonodavstva i administrativni postupci, u skladu s pravom Zajednice, za izdavanje odobrenja za proizvodnju ili razvoj te djelatnosti.

3. Države članice osiguravaju uspostavu mehanizama za rješavanje sporova, uključujući tijelo koje je neovisno o stranama i ima pristup svim odgovarajućim informacijama, kako bi se omogućilo rješavanje sporova u vezi s pristupom mrežama proizvodnih plinovoda u najbržem roku, vodeći računa o kriterijima iz stavka 2. i broju stranaka koje mogu sudjelovati u pregovorima o pristupu takvim mrežama.

4. U slučaju prekograničnih sporova primjenjuju se mehanizmi za rješavanje sporova države članice koja je nadležna za mrežu proizvodnih plinovoda koja odbija pristup. Ako je u

prekograničnim sporovima više država članica nadležno za dotičnu mrežu, te se države članice međusobno savjetuju kako bi osigurale da se odredbe ove Direktive dosljedno primjenjuju.

Članak 35.

Odbijanje pristupa

1. Poduzeća za prirodni plin mogu odbiti pristup sustavu na temelju nedostatka kapaciteta ili kada bi im pristup sustavu onemogućio izvršavanje obveza javne usluge iz članka 3. stavka 2. koje su im dodijeljene ili na temelju ozbiljnih gospodarskih i financijskih teškoća s ugovorima tipa „uzmi ili plati“, uzimajući u obzir kriterije i postupke navedene u članku 48. i alternativu koju je država članica odabrala u skladu sa stavkom 1. tog članka. Svako takvo odbijanje obrazlaže se na odgovarajući način.

2. Države članice mogu poduzeti mjere koje su potrebne kako bi osigurale da poduzeće za prirodni plin koje odbije pristup sustavu na temelju nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti uvede potrebna poboljšanja, u mjeri u kojoj je to ekonomično ili kada je navedena poboljšanja voljan platiti potencijalni kupac. U slučajevima kada primjenjuju članak 4. stavak 4., države članice poduzimaju takve mjere.

Članak 36.

Nova infrastruktura

1. Nova krupna infrastruktura za prirodni plin, tj. međudržavni spojni plinovodi, terminali za UPP i sustavi skladišta plina mogu se na zahtjev tijekom određenog vremenskog razdoblja izuzeti iz odredaba članka 9., 32., 33. i 34. te članka 41. stavaka 6., 8. i 10., pod sljedećim uvjetima:

- (a) ulaganjem se mora unaprijediti tržišno natjecanje pri opskrbi plinom i poboljšati sigurnost opskrbe;
- (b) razina rizika koja je povezana s ulaganjem mora biti takva da do ulaganja ne bi došlo da nije odobreno izuzeće;
- (c) infrastruktura mora biti u vlasništvu fizičke ili pravne osobe koja je barem u smislu svojeg pravnog oblika odvojena od operatora sustava u čijim će se sustavima graditi ta infrastruktura;
- (d) korisnicima te infrastrukture moraju se naplaćivati naknade; i
- (e) izuzeće ne smije biti štetno za tržišno natjecanje, djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina ili učinkovito funkcioniranje reguliranog sustava na koji je priključena infrastruktura.

2. Stavak 1. također se primjenjuje na značajna povećanja kapaciteta postojeće infrastrukture i izmjene takve infrastrukture koje omogućavaju razvoj novih izvora opskrbe plinom.

3. Regulatorno tijelo iz poglavlja VIII. može za svaki slučaj posebno donijeti odluku o izuzeću iz stavaka 1. i 2.

4. Ako se dotična infrastruktura nalazi na državnom području više država članica, Agencija može regulatornim tijelima dotičnih država članica dostaviti savjetodavno mišljenje koje se može rabiti kao osnova za njihovu odluku, u roku od dva mjeseca od dana na koji je posljednje od tih regulatornih tijela zaprimilo zahtjev za izuzeće.

Ako se sva dotična regulatorna tijela dogovore o zahtjevu za izuzeće u roku od šest mjeseci od dana na koji ga je zaprimilo posljednje od tih regulatornih tijela, ona o svojoj odluci obavješuju Agenciju.

Agencija obavlja zadatke dodijeljene regulatornim tijelima dotičnih država članica na temelju ovog članka:

(a) ako sva dotična regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od šest mjeseci od dana na koji je posljednje od tih regulatornih tijela zaprimilo zahtjev za izuzeće; ili

(b) na zajednički zahtjev dotičnih regulatornih tijela.

Sva dotična regulatorna tijela mogu zajedno zatražiti da se rok iz trećeg podstavka točke (a) produlji za najviše tri mjeseca.

5. Prije nego što donese odluku, Agencija se savjetuje s odgovarajućim regulatornim tijelima i podnositeljima zahtjeva.

6. Izuzeće se može odnositi na sveukupni kapacitet ili dio kapaciteta nove infrastrukture, odnosno postojeće infrastrukture sa značajno povećanim kapacitetom.

Pri donošenju odluke o odobravanju izuzeća za svaki se slučaj posebno razmatra potreba da se uvedu uvjeti s obzirom na trajanje izuzeća i nediskriminirajući pristup infrastrukturi. Pri donošenju odluke o tim uvjetima posebno se vodi računa o dodatnim kapacitetima koje treba izgraditi ili izmjeniti postojećih kapaciteta, vremenskom horizontu projekta i okolnostima u državi.

Prije nego što odobri izuzeće, regulatorno tijelo donosi odluku o pravilima i mehanizmima za upravljanje i raspodjelu kapaciteta. Tim se pravilima zahtijeva da svi potencijalni korisnici infrastrukture budu pozvani da navedu svoj interes za ugovaranje kapaciteta prije nego što dođe do raspodjele kapaciteta u novoj infrastrukturi, uključujući za vlastite potrebe. Regulatorno tijelo zahtijeva da pravila o upravljanju zagušenjem sadrže obvezu da se neiskorišteni kapacitet ponudi na tržištu i zahtijeva da korisnici infrastrukture imaju pravo trgovati svojim ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu. U svojoj procjeni kriterija iz stavka 1., točaka (a), (b) i (e) regulatorno tijelo vodi računa o rezultatima tog postupka raspodjele kapaciteta.

Odluka o izuzeću, uključujući uvjete iz drugog podstavka ovog stavka, obrazlaže se na odgovarajući način i objavljuje.

7. Neovisno o stavku 3. države članice mogu predvidjeti da njihovo regulatorno tijelo ili Agencija, ovisno o slučaju, nadležnom tijelu države članice podnosi svoje mišljenje o zahtjevu za izuzeće za potrebe donošenja formalne odluke. To se mišljenje objavljuje zajedno s odlukom.

8. Regulatorno tijelo bez odlaganja Komisiji dostavlja primjerak svakog zahtjeva za izuzeće, čim ga zaprimi. Nadležno tijelo odluku bez odlaganja priopćuje Komisiji, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu navedene odluke. Te se informacije Komisiji mogu dostaviti u skupnom obliku, što joj omogućava donošenje utemeljene odluke. Informacije osobito sadrže sljedeće:

(a) detaljne razloge zbog kojih su regulatorno tijelo ili država članica odobrili ili odbili izuzeće, pozivajući se na stavak 1. i uključujući odgovarajuću točku ili točke tog stavka na kojima se temelji takva odluka, uključujući financijske podatke kojima je opravdana potreba za tim izuzećem;

(b) poduzetu analizu učinka odobravanja izuzeća na tržišno natjecanje i djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina;

(c) obrazloženje trajanja izuzeća i udjela u ukupnom kapacitetu plinske infrastrukture za koju je odobreno izuzeće;

(d) ako se izuzeće odnosi na međudržavni spojni plinovod, rezultat savjetovanja s dotičnim regulatornim tijelima; i

(e) doprinos infrastrukture diversifikaciji opskrbe plinom.

9. U roku od dva mjeseca od dana nakon primitka obavijesti Komisija može donijeti odluku kojom zahtijeva da regulatorno tijelo izmijeni ili povuče odluku o odobravanju izuzeća. To se razdoblje od dva mjeseca može produžiti za dodatna dva mjeseca ako Komisija zatraži dodatne informacije. To dodatno razdoblje teče od dana nakon primitka svih traženih informacija. Početno se razdoblje od dva mjeseca može produžiti i uz zajednički pristanak Komisije i regulatornog tijela.

Ako se tražene informacije ne dostave u roku koji je naveden u zahtjevu, obavijest se smatra povučenom, osim ako se prije isteka tog razdoblja rok produži uz zajednički pristanak Komisije i regulatornog tijela ili ako regulatorno tijelo u propisno obrazloženoj izjavi obavijesti Komisiju da smatra da je obavijest potpuna.

Regulatorno tijelo postupa u skladu s odlukom Komisije o izmjeni ili povlačenju odluke o izuzeću u roku od mjesec dana i o tome obavješćuje Komisiju.

Komisija čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Odobrenje odluke o izuzeću od strane Komisije prestaje važiti dvije godine od usvajanja ako do tada gradnja infrastrukture još nije počela i pet godina od usvajanja ako infrastruktura do tada još nije puštena u pogon, osim ako Komisija odluči da je do zakašnjenja došlo zbog velikih prepreka izvan kontrole osobe kojoj je odobreno izuzeće.

10. Komisija može usvojiti smjernice za primjenu uvjeta utvrđenih u stavku 1. ovog članka i za određivanje postupka koji treba slijediti za primjenu stavaka 3., 6., 8. i 9. ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

Članak 37.

Otvaranje tržišta i uzajamnost

1. Države članice osiguravaju da povlašteni kupci obuhvaćaju:

(a) do 1. srpnja 2004., povlaštene kupce kako je utvrđeno u članku 18. Direktive 98/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina⁽¹⁾. Države članice do 31. siječnja svake godine objavljuju kriterije za definiranje tih povlaštenih kupaca;

(b) od 1. srpnja 2004., sve kupce koji nisu kućanstva;

(c) od 1. srpnja 2007., sve kupce.

2. Da bi se izbjegla neravnoteža pri otvaranju tržišta plina:

(a) ugovori o opskrbi, sklopljeni s povlaštenim kupcem u sustavu druge države članice ne smiju biti zabranjeni ako je taj kupac povlašten u oba sustava koja su u pitanju; i

(b) kada transakcije opisane u točki (a) budu odbijene zbog toga što je taj kupac povlašten samo u jednom od dvaju sustava, Komisija može, uzimajući u obzir situaciju na tržištu i zajednički interes, obvezati stranu koja odbija transakciju da izvrši zatraženu opskrbu na zahtjev jedne od država članica u kojoj se nalaze oba sustava.

Članak 38.

Izravni plinovodi

1. Države članice poduzimaju mjere potrebne da se:

(a) poduzećima za prirodni plin s poslovnim nastanom na njezinom državnom području omogući opskrba povlaštenih kupaca putem izravnog plinovoda; i

(b) svim takvim povlaštenim kupcima na njezinom državnom području omogući da ih poduzeća za prirodni plin opskrbljuju putem izravnog plinovoda.

2. Ako je za gradnju ili rad izravnih plinovoda potrebna dozvola (na primjer licenca, odobrenje, koncesija, pristanak ili suglasnost), države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju utvrđuju kriterije za izdavanje dozvola za gradnju ili rad takvih plinovoda na svojem državnom području. Ti su kriteriji objektivni, transparentni i nediskriminirajući.

3. Države članice mogu uvjetovati izdavanje dozvole za gradnju izravnog plinovoda odbijanjem pristupa sustavu na temelju članka 35. ili pokretanjem postupka za rješavanje sporova na temelju članka 41.

POGLAVLJE VIII.

NACIONALNA REGULATORNA TIJELA

Članak 39.

Imenovanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka država članica na nacionalnoj razini imenuje samo jedno nacionalno regulatorno tijelo.

⁽¹⁾ SL L 204, 21.7.1998., str. 1.

2. Stavkom 1. ovog članka ne dovodi se u pitanje imenovanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini u državama članicama, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Zajednice unutar Odbora regulatora Agencije u skladu s člankom 14. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 713/2009.

3. Odstupajući od stavka 1. ovog članka, država članica može imenovati regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini predstavljala manje od 3 % ukupne potrošnje države članice čiji je dio. Tim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Zajednice unutar Odbora regulatora Agencije u skladu s člankom 14. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 713/2009.

4. Države članice jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju da ono svoje ovlasti izvršava nepristrano i transparentno. U tu svrhu države članice osiguravaju da regulatorno tijelo pri izvršavanju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvom:

(a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;

(b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za njegovo upravljanje:

i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima; i

ii. pri izvršavanju regulatornih zadataka ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni privatnog subjekta. Tim se zahtjevom ne dovodi u pitanje bliska suradnja, prema potrebi, s drugim nadležnim nacionalnim tijelima ni opće smjernice politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 41.

5. Kako bi zaštitile neovisnost regulatornog tijela, države članice posebno osiguravaju:

(a) da regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu, da mu se zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva, uz autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava, te da za izvršavanje vlastitih dužnosti raspolaže prikladnim ljudskim i financijskim resursima; i

(b) da se članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuje na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produženja.

U vezi s prvim podstavkom točkom (b), države članice osiguravaju da za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo postoji odgovarajući sustav rotacije. Članovi upravljačkog odbora ili, u nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete iz ovog članka ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

Članak 40.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 41., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim nadležnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

(a) promicanje, u bliskoj suradnji s Agencijom, regulatornim tijelima drugih država članica i Komisijom, konkurentnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta prirodnog plina unutar Zajednice i stvarnog otvaranja tržišta za sve kupce i opskrbljivače u Zajednici te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad plinskih mreža, vodeći računa o dugoročnim ciljevima;

(b) razvoj konkurentnih regionalnih tržišta koja ispravno funkcioniraju unutar Zajednice s obzirom na postizanje ciljeva iz točke (a);

(c) uklanjanje ograničenja trgovine prirodnim plinom među državama članicama, uključujući razvoj odgovarajućih prekograničnih transportnih kapaciteta radi zadovoljavanja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta, što može olakšati protok prirodnog plina u svakom dijelu Zajednice;

(d) doprinošenje postizanju razvoja, na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminirajućih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja proizvodnje plina velikog i malog kapaciteta iz obnovljivih izvora energije i decentralizirane proizvodnje kako u transportnim tako i u distribucijskim mrežama;

(e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i plina iz obnovljivih izvora energije;

- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce putem učinkovitog funkcioniranja njihovog nacionalnog tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i doprinos osiguravanju zaštite potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda javne usluge u sektoru prirodnog plina, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.
- (h) praćenje poštovanja pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihovih dosadašnjih rezultata te utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima;
- (i) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje da usklađenosti poduzeća za prirodni plin s obvezama transparentnosti;
- (j) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze prirodnog plina, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, pružanje usluga održavanja i naknade za te usluge te pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i svaki oblik narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih odgovarajućih informacija, te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;

Članak 41.

Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:

- (a) određivanje ili odobravanje, u skladu s transparentnim kriterijima, tarifa za transport ili distribuciju ili njihovih metodologija;
- (b) osiguravanje da operatori transportnih i distribucijskih sustava te, prema potrebi, vlasnici sustava, kao i poduzeća za prirodni plin, ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive i drugog relevantnog zakonodavstva Zajednice, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja;
- (c) suradnja na prekograničnim pitanjima s regulatornim tijelom ili tijelima predmetnih država članica i s Agencijom;
- (d) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke Agencije i Komisije;
- (e) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih dužnosti nadležnim tijelima država članica, Agenciji i Komisiji. Takva izvješća sadrže poduzete mjere i rezultate koji su ostvareni u odnosu na svaki zadatak naveden u ovom članku;
- (f) osiguravanje da između djelatnosti transporta, distribucije, skladištenja, UPP-a i opskrbe ne postoje unakrsne subvencije;
- (g) praćenje investicijskih planova operatora transportnih sustava te uključivanje ocjene investicijskih planova operatora transportnih sustava u godišnje izvješće s obzirom na njihovu dosljednost s planom razvoja mreže na razini Zajednice iz članka 8. stavka 3. točke (b) Uredbe (EZ) br. 715/2009; takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih investicijskih planova;
- (k) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje bi velikim kupcima koji nisu kućanstva mogle onemogućiti istodobno sklapanje ugovora s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnih tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
- (l) poštovanje slobode ugovaranja što se tiče ugovora o upravljanoj potrošnji i dugoročnih ugovora, pod uvjetom da su usklađeni s pravom Zajednice i politikama Zajednice;
- (m) praćenje vremena koje je operatorima transportnih i distribucijskih sustava potrebno za priključivanje i popravke;
- (n) praćenje i pregled uvjeta za pristup sustavima skladišta, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, kako je predviđeno u članku 33. Ako je režim pristupa sustavu skladišta plina određen u skladu s člankom 33. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje pregled tarifa;
- (o) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim nadležnim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača, uključujući onih predviđenih u Prilogu I.;
- (p) objavljivanje preporuka, najmanje na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 3. i, prema potrebi, njihovo dostavljanje tijelima za tržišno natjecanje;
- (q) osiguravanje pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce na temelju Priloga I. točke (h);

- (r) praćenje provedbe pravila o ulogama i odgovornostima operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava, opskrbljivača i kupaca te drugih sudionika na tržištu na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (s) praćenje ispravne primjene kriterija na temelju kojih se utvrđuje potpada li određeni sustav skladišta pod članak 33. stavke 3. ili 4.; i
- (t) praćenje provedbe zaštitnih mjera iz članka 46.;
- (u) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini.

2. Ako država članica tako predvidi, dužnosti praćenja iz stavka 1. mogu izvršavati druga tijela, različita od regulatornog tijela. U tom se slučaju informacije dobivene takvim praćenjem čim prije stavljaju na raspolaganje regulatornom tijelu.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo pri izvršavanju dužnosti iz stavka 1. prema potrebi se savjetuje s operatorima transportnih sustava i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima.

Sva odobrenja koja na temelju ove Direktive izda određeno regulatorno tijelo ili Agencija ne dovode u pitanje nijednu propisno utemeljenu buduću uporabu ovlasti od strane regulatornog tijela na temelju ovog članka ni bilo koje sankcije koje odrede druga nadležna tijela ili Komisija.

3. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavka 1. ovog članka, ako je neovisni operator sustava imenovan na temelju članka 14., regulatorno tijelo:

- (a) prati ispunjavaju li vlasnik transportnog sustava i neovisni operator sustava svoje obveze na temelju ovog članka i za određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 4. točkom (d);
- (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava s ciljem osiguravanje da neovisni operator sustava ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju stavka 11.;
- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 14. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava investicijsko planiranje i višegodišnji plan razvoja mreže koji godišnje podnosi neovisni operator sustava;

- (d) osigurava da tarife za pristup mreži, koje naplaćuje neovisni operator sustava, uključuju naknadu za vlasnika ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za uporabu sredstava mreže i za bilo koja nova ulaganja u nju, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito; i
- (e) ovlašteno je za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vlasnika transportnog sustava i neovisnog operatora sustava.

4. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz stavaka 1., 3. i 6. na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo ima najmanje sljedeće ovlasti:

- (a) donosi obvezujuće odluke o poduzećima za prirodni plin;
- (b) provodi istrage o funkcioniranju tržišta plina, odlučuje o bilo kojim nužnim i razmjernim mjerama za promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta te ih određuje. Ako je potrebno, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili Komisijom pri provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;
- (c) od poduzeća za prirodni plin zahtijeva sve informacije relevantne za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući razloge za eventualno odbijanje odobravanja pristupa treće strane, i sve informacije o mjerama nužnim za pojačanje mreže;
- (d) izriče učinkovite, proporcionalne i odvrćajuće sankcije poduzećima za prirodni plin koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili Agencije, ili predlaže da nadležni sud izrekne takve sankcije. To uključuje ovlast izricanja ili predlaganja sankcija od najviše 10 % godišnjeg prometa operatora transportnog sustava, odnosno od najviše 10 % godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća, operatoru transportnog sustava, odnosno vertikalno integriranom poduzeću, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive; i
- (e) odgovarajuća prava istraživanja i odgovarajuće ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju stavaka 11. i 12.

5. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 4. ovog članka, ako je operator transportnog sustava imenovan u skladu s poglavljem IV., regulatornom tijelu dodjeljuju se najmanje sljedeće dužnosti i ovlasti:

- (a) izricati sankcije u skladu sa stavkom 4. točkom (d) za diskriminirajuće ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (b) pratiti komunikaciju između operatora transportnog sustava i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator transportnog sustava ispunjava svoje obveze;
- (c) djelovati u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju stavka 11.;
- (d) pratiti komercijalne i financijske odnose, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava;
- (e) odobravati sve komercijalne i financijske sporazume između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;
- (f) zahtijevati opravdanje od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika za praćenje usklađenosti u skladu s člankom 21. stavkom 4. Takvo opravdanje posebno uključuje dokaze da nije došlo do diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provoditi inspekcije, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava; i
- (h) dodjeljivati sve ili specifične zadatke operatora transportnog sustava neovisnom operatoru sustava, imenovanom u skladu s člankom 14., u slučaju da operator transportnog sustava stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, a posebno u slučaju ponovljenog diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.
6. Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dovoljno vremena prije no što stupe na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračunavanje ili utvrđivanje uvjeta za:
- (a) priključenje i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife za transport i distribuciju, te uvjeta i tarifa za pristup terminalima za UPP. Te tarife ili metodologije omogućavaju da se potrebna ulaganja u mreže i terminale za UPP izvrše tako da se tim ulaganjima omogućuje osiguravanje održivosti mreža i terminala za UPP;
- (b) pružanje usluga uravnoteživanja na najekonomičniji način i davanje odgovarajućih poticaja kako bi korisnici mreže uravnotežili svoj unos i povlačenje. Usluge uravnoteživanja pružaju se na pošten i nediskriminirajući način i temelje se na objektivnim kriterijima; i
- (c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke za raspodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem.
7. Metodologije ili uvjeti iz stavka 6. objavljuju se.
8. Pri utvrđivanju ili odobravanju tarifa ili metodologija i usluga uravnoteživanja regulatorna tijela osiguravaju da su operatorima transportnih i distribucijskih sustava pruženi odgovarajući poticaji, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, poticanja integracije tržišta i sigurnosti opskrbe te podrške povezanim istraživačkim djelatnostima.
9. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih transportnih mreža prirodnog plina, uključujući međudržavne spojne plinovode, i provedbu pravila upravljanja zagušenjem. U tu svrhu operatori transportnih sustava ili operatori na tržištu svoja pravila upravljanja zagušenjem, uključujući raspodjelu kapaciteta, dostavljaju nacionalnim regulatornim tijelima. Nacionalna regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.
10. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati da operatori transportnih sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP i operatori distribucijskih sustava prema potrebi promijene uvjete, uključujući tarife i metodologije iz ovog članka, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminacijski način. Ako je režim pristupa sustavima skladišta utvrđen u skladu s člankom 33. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje promjenu tarifa. U slučaju kašnjenja s određivanjem tarifa za transport i distribuciju, regulatorna su tijela ovlaštena odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije za transport i distribuciju i odlučiti o odgovarajućim kompenzacijskim mjerama u slučaju da konačne tarife ili metodologije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.
11. Stranka koja ima pritužbu na određenog operatora transportnog sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP ili operatora distribucijskog sustava u vezi s obvezama koje taj operator ima na temelju ove Direktive može svoju pritužbu uputiti regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku u roku od dva mjeseca od primitka pritužbe. Taj se rok može produljiti za dva mjeseca ako regulatorna tijela zatraže dodatne informacije. Taj se produženi rok može dodatno produljiti uz pristanak podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.
12. Svaka stranka koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju ovog članka ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može najkasnije u roku od dva mjeseca nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke ili u kraćem roku, ako tako predvide države članice, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.

13. Države članice uvode odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zlorabe vladajućeg položaja, posebno na štetu potrošača, i bilo kojeg predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 82.

14. Države članice osiguravaju poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti, predviđenih u ovoj Direktivi.

15. Pritužbe iz stavaka 11. i 12. ne dovode u pitanje korištenje prava na žalbu na temelju prava Zajednice ili nacionalnog prava.

16. Odluke koje donose regulatorna tijela u potpunosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

17. Države članice osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih stranka oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i o bilo kojoj vladi.

Članak 42.

Regulatorni režim za prekogranična pitanja

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju te jedna drugima i Agenciji pružaju sve informacije potrebne za obavljanje njihovih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.

2. Regulatorna tijela surađuju najmanje na regionalnoj razini radi:

(a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke burze plina i raspodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta spojnih plinovoda, uključujući putem novih spojnih plinovoda, unutar regije i između regija, kako bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, a da se pritom ne prave razlike između poduzeća za opskrbu u različitim državama članicama;

(b) koordiniranja razvoja svih kodova mreže za odgovarajuće operatore transportnih sustava i druge sudionike na tržištu; i

(c) koordiniranja izrade pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem.

3. Nacionalna regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji kako bi potakla regulatornu suradnju.

4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.

5. Komisija može usvojiti smjernice o opsegu dužnosti regulatornih tijela da surađuju međusobno i s Agencijom. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

Članak 43.

Usklađenost sa smjernicama

1. Svako regulatorno tijelo i Komisija mogu zatražiti mišljenje Agencije o usklađenosti odluke koju je donijelo regulatorno tijelo sa smjernicama iz ove Direktive ili iz Uredbe (EZ) br. 715/2009.

2. Agencija daje svoje mišljenje regulatornom tijelu koje ga je zatražilo, odnosno Komisiji, i regulatornom tijelu koje je donijelo predmetnu odluku, u roku od tri mjeseca od dana primitka zahtjeva.

3. Ako se regulatorno tijelo koje je donijelo odluku ne uskladi s mišljenjem Agencije u roku od četiri mjeseca od dana primitka tog mišljenja, Agencija o tome obavješćuje Komisiju.

4. Bilo koje regulatorno tijelo može obavijestiti Komisiju ako smatra da određena odluka značajna za prekogranično trgovanje koju je donijelo drugo regulatorno tijelo nije usklađena sa smjernicama iz ove Direktive ili iz Uredbe (EZ) br. 715/2009 u roku od dva mjeseca od dana te odluke.

5. Ako Komisija, u roku od dva mjeseca od obavijesti Agencije u skladu sa stavkom 3. ili regulatornog tijela u skladu sa stavkom 4., ili na vlastitu inicijativu u roku od tri mjeseca od dana odluke, zaključi da postoji ozbiljna sumnja u pogledu usklađenosti odluke određenog regulatornog tijela sa smjernicama iz ove Direktive ili iz Uredbe (EZ) br. 715/2009, Komisija može odlučiti dodatno preispitati taj slučaj. U takvom slučaju poziva regulatorno tijelo i stranke u postupku pred regulatornim tijelom da podnesu primjedbe.

6. Kada Komisija odluči dodatno ispitati slučaj, ona u roku od četiri mjeseca od dana takve odluke donosi konačnu odluku kojom:

(a) se ne protivi odluci regulatornog tijela; ili

(b) od predmetnog regulatornog tijela zahtijeva da povuče svoju odluku na temelju neusklađenosti sa smjernicama.

7. Ako Komisija ne donese odluku o dodatnom ispitivanju slučaja ni konačnu odluku u roku predviđenom u stavku 5., odnosno 6., smatra se da se ne protivi odluci regulatornog tijela.

8. Regulatorno tijelo usklađuje se s odlukom Komisije o povlačenju njegove odluke u roku od dva mjeseca i o tome obavješćuje Komisiju.

9. Komisija može donijeti smjernice kojima se utvrđuju pojedinosti o postupku koji trebaju slijediti regulatorna tijela, Agencija i Komisija u pogledu usklađenosti odluka regulatornih tijela sa smjernicama iz ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 51. stavka 3.

Članak 44.

Vođenje evidencije

1. Države članice zahtijevaju od poduzeća za opskrbu da nacionalnim tijelima, uključujući regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i Komisiju, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke o svim transakcijama u vezi s ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom s veleprodajnim kupcima i operatorima transportnih sustava, kao i operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP.

2. Ti podaci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su pravila o trajanju, isporukama i namirenju, količini, datumu i vremenu izvršenja, cijenama transakcija te načinu identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom.

3. Regulatorno tijelo može odlučiti da neke od tih informacija stavi na raspolaganje sudionicima na tržištu, pod uvjetom da se ne otkriju komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili pojedinim transakcijama. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su obuhvaćene Direktivom 2004/39/EZ.

4. Radi osiguravanja jedinstvene primjene ovog članka, Komisija može donijeti smjernice kojima se definiraju metode i modaliteti vođenja evidencije kao i oblik i sadržaj podataka koji se trebaju čuvati. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom kontrolom iz članka 51. stavka 3.

5. U pogledu transakcija derivatima za trgovanje plinom poduzeća za opskrbu s veleprodajnim kupcima te operatorima transportnih sustava, kao i operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP, ovaj se članak primjenjuje tek nakon što Komisija donese smjernice iz stavka 4.

6. Odredbama ovog članka ne stvaraju se dodatne obveze prema tijelima iz stavka 1. za subjekte obuhvaćene Direktivom 2004/39/EZ.

7. Ako je tijelima iz stavka 1. potreban pristup podacima koje vode subjekti obuhvaćeni Direktivom 2004/39/EZ, zahtijevane podatke pružaju im tijela odgovorna na temelju te direktive.

POGLAVLJE IX.

MALOPRODAJNA TRŽIŠTA

Članak 45.

Maloprodajna tržišta

Radi omogućavanja nastajanja transparentnih maloprodajnih tržišta koja dobro funkcioniraju, države članice osiguravaju definiranje uloga i odgovornosti operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava, poduzeća za opskrbu i kupaca te, prema potrebi, drugih sudionika na tržištu u pogledu ugovornih rješenja, obveza prema kupcima, pravila o razmjeni podataka i namirenju, vlasništva nad podacima i odgovornosti za mjerenje potrošnje.

Ta se pravila objavljuju, oblikuju se s ciljem da se kupcima i opskrbljivačima olakša pristup mrežama te podliježu ispitivanju regulatornih tijela ili drugih nadležnih nacionalnih tijela.

POGLAVLJE X.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 46.

Zaštitne mjere

1. U slučaju iznenadne krize na energetskom tržištu ili kada su ugroženi fizička sigurnost ili sigurnost osoba, opreme ili postrojenja ili integritet sustava, država članica može privremeno poduzeti nužne zaštitne mjere.

2. Te mjere u najmanjoj mogućoj mjeri remete funkcioniranje unutarnjeg tržišta i ne smiju biti opsega šireg od onog što je nužno za otklanjanje iznenadnih poteškoća koje su nastale.

3. Dotična država članica o tim mjerama odmah obavješćuje druge države članice i Komisiju, koja može odlučiti da dotična država članica mora izmijeniti ili ukinuti takve mjere, u onoj mjeri u kojoj one narušavaju tržišno natjecanje i negativno utječu na trgovinu na način koji odstupa od zajedničkog interesa.

Članak 47.

Ravnopravna tržišna pravila

1. Mjere koje države članice mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih tržišnih pravila moraju biti usklađene s Ugovorom, posebno njegovim člankom 30., i sa zakonodavstvom Zajednice.

2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminirajuće i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što Komisija o njima bude obaviještena i odobri ih.

3. Komisija djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. u roku od dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako Komisija nije djelovala unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 48.

Odstupanja u vezi s obvezama tipa „uzmi ili plati”

1. Ako poduzeće za prirodni plin naiđe na ili smatra da bi naišlo na ozbiljne gospodarske i financijske poteškoće zbog obveza tipa „uzmi ili plati” koje je preuzeo u jednom ili više ugovora o nabavi plina, ono može podnijeti zahtjev za privremeno odstupanje od članka 32. predmetnoj državi članici ili imenovanom nadležnom tijelu. Zahtjevi se, ovisno o željama država članica, podnose prije ili nakon odbijanja pristupa sustavu, za svaki slučaj posebno. Države članice mogu poduzeću za prirodni plin također dati mogućnost izbora hoće li podnijeti zahtjev prije ili nakon odbijanja pristupa sustavu. Kada poduzeće za prirodni plin odbije pristup, zahtjev se podnosi bez odlaganja. Zahtjevima se prilažu sve odgovarajuće informacije o prirodi i opsegu problema te o nastojanjima poduzeća za prirodni plin da riješi navedeni problem.

Ako u razumnim okvirima nisu dostupna alternativna rješenja i vodeći računa o stavku 3., država članica ili imenovano nadležno tijelo može donijeti odluku o odobravanju odstupanja.

2. Država članica ili imenovano nadležno tijelo bez odlaganja obavješćuje Komisiju o svojoj odluci da odobri odstupanje, zajedno sa svim relevantnim informacijama u pogledu navedenog odstupanja. Te se informacije Komisiji mogu dostaviti u skupnom obliku, što joj omogućava donošenje utemeljene odluke. U roku od osam tjedana od primitka te obavijesti Komisija može zatražiti da država članica ili dotično imenovano nadležno tijelo izmijeni ili povuče odluku kojom se odobrava odstupanje.

Ne ispunili li država članica ili imenovano nadležno tijelo taj zahtjev u roku od četiri tjedna, konačna se odluka brzo donosi u skladu sa savjetodavnim postupkom iz članka 51. stavka 2.

Komisija čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

3. Pri donošenju odluka o odstupanjima iz stavka 1. država članica ili imenovano nadležno tijelo i Komisija posebno vode računa o sljedećim kriterijima:

- (a) cilju stvaranja konkurentnog tržišta plina;
- (b) potrebi da se ispune obveze javne usluge i da se osigura sigurnost opskrbe;
- (c) položaju poduzeća za prirodni plin na tržištu plina i stvarnom stanju tržišnog natjecanja na tom tržištu;
- (d) ozbiljnosti gospodarskih i financijskih poteškoća na koje su naišla poduzeća za prirodni plin i poduzeća za transport ili povlašteni kupci;
- (e) datumima potpisivanja i uvjetima predmetnog ugovora (predmetnih ugovora), uključujući opseg u kojem ti uvjeti omogućavaju da se vodi računa o promjenama na tržištu;
- (f) naporu koji je uloženo kako bi se pronašlo rješenje problema;
- (g) mjeri u kojoj je poduzeće, kad je prihvatilo predmetne obveze tipa „uzmi ili plati”, uzimajući u obzir odredbe ove Direktive, u razumnim okvirima moglo predvidjeti vjerojatnost ozbiljnih poteškoća;
- (h) stupnju povezanosti sustava s drugim sustavima i kolika je mogućnost uzajamnog djelovanja tih sustava; i
- (i) učincima koje bi odobreno odstupanje imalo na ispravnu primjenu ove Direktive u pogledu neometanog funkcioniranja unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

Odluka o zahtjevu za odstupanje s obzirom na ugovore tipa „uzmi ili plati” sklopljene prije 4. kolovoza 2003. ne bi smjela dovesti do situacije u kojoj je nemoguće pronaći gospodarski održive alternativne mogućnosti prodaje. U svakom se slučaju smatra da ozbiljne teškoće ne postoje kada prodaja prirodnog plina ne padne ispod razine minimalnih jamstava povlačenja, sadržanih u ugovorima o nabavi plina tipa „uzmi ili plati”, ili u mjeri u kojoj se odgovarajući ugovor o nabavi plina tipa „uzmi ili plati” može prilagoditi ili u kojoj poduzeće za prirodni plin može pronaći alternativne mogućnosti prodaje.

4. Poduzeća za prirodni plin kojima nije odobreno odstupanje iz stavka 1. ovog članka ne smiju odbiti ili više ne smiju odbijati pristup sustavu zbog obveza tipa „uzmi ili plati” preuzetih u okviru ugovora o nabavi plina. Države članice osiguravaju poštovanje odgovarajućih odredaba članaka 32. do 44.

5. Svako odstupanje koje je odobreno na temelju gore navedenih odredaba obrazlaže se na odgovarajući način. Komisija objavljuje odluku u *Službenom listu Europske unije*.

6. Komisija do 4. kolovoza 2008. podnosi izvješće o iskustvima prikupljenima tijekom primjene ovog članka kako bi Europskomu parlamentu i Vijeću omogućila da pravodobno razmotre potrebu za prilagodbom ovog članka.

Članak 49.

Tržišta u nastajanju i izolirana tržišta

1. Države članice koje nisu izravno priključene na međudržavni spojnik plinovod bilo koje druge države članice i koje imaju samo jednoga glavnog vanjskog opskrbljivača mogu odstupiti od članaka 4., 9., 37. i/ili 38. Poduzeće za opskrbu s tržišnim udjelom većim od 75 % smatra se glavnim opskrbljivačem. Svako takvo odstupanje automatski prestaje važiti ako najmanje jedan od uvjeta iz ovog podstavka više nije ispunjen. O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.

Cipar može odstupiti od članaka 4., 9., 37. i/ili 38. Takvo odstupanje prestaje važiti od trenutka kada Cipar više ne ispunjava uvjete za izolirano tržište.

Članci 4., 9., 37. i/ili 38. ne primjenjuju se na Estoniju, Latviju i/ili Finsku sve dok se bilo koja od tih država članica izravno ne priključi na međudržavni spojnik plinovod bilo koje države članice, različite od Estonije, Latvije, Litve i Finske. Ovim se podstavkom ne dovode u pitanje odstupanja na temelju prvog podstavka ovog stavka.

2. Država članica koja ispunjava uvjete za tržište u nastajanju i koja bi zbog provedbe ove Direktive pretrpjela značajne probleme može odstupiti od članaka 4. i 9., članka 13. stavaka 1. i 3., članaka 14. i 24., članka 25. stavka 5., članaka 26., 31. i 32., članka 37. stavka 1. i/ili članka 38. takvo odstupanje automatski prestaje važiti od trenutka kada država članica više ne ispunjava uvjete za tržište u nastajanju. O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.

Cipar može odstupiti od članaka 4. i 9., članka 13. stavaka 1. i 3., članaka 14. i 24., članka 25. stavka 5., članaka 26., 31. i 32., članka 37. stavka 1. i/ili članka 38. takvo odstupanje prestaje važiti od trenutka kada Cipar više ne ispunjava uvjete za tržište u nastajanju.

3. Na dan kada prestaje važiti odstupanje iz stavka 2. prvog podstavka definicija povlaštenih kupaca rezultira otvaranjem tržišta u iznosu od najmanje 33 % ukupne godišnje potrošnje plina na nacionalnom tržištu plina. Dvije godine nakon toga primjenjuje se članak 37. stavak 1. točka (b), a tri godine nakon toga članak 37. stavak 1. točka (c). Sve do početka primjene članka 37. stavka 1. točke (b) država članica iz stavka 2. ovog članka može odlučiti ne primjenjivati članak 32. što se tiče pomoćnih usluga i privremenog skladištenja za postupak ponovnog uplinjavanja i naknadnu isporuku u transportni sustav.

4. Ako bi provedba ove Direktive dovela do značajnih problema u zemljopisno ograničenom području određene države članice, posebno što se tiče razvoja transportne infrastrukture i krupne distribucijske infrastrukture, te kako bi potakla ulaganja, država članica može od Komisije zatražiti privremeno odstupanje od članaka 4. i 9., članka 13. stavaka 1. i 3., članaka 14. i 24., članka 25. stavka 5., članaka 26., 31. i 32., članka 37. stavka 1. i/ili članka 38. za razvoj na tom području.

5. Komisija može odobriti odstupanje iz stavka 4., posebno vodeći računa o sljedećim kriterijima:

- potrebi za ulaganjima u infrastrukturu koja ne bi bila ekonomična u okruženju konkurentnog tržišta,
- opsegu i izgledima za povrat od potrebnih ulaganja,
- veličini i stupnju razvoja plinske mreže na dotičnom području,
- izgledima dotičnog tržišta plina,
- zemljopisnoj veličini i značajkama dotičnog područja ili regije te društveno-gospodarskim i demografskim čimbenicima.

Za plinsku infrastrukturu, ako se ne radi o distribucijskoj infrastrukturi, odstupanje se može odobriti samo ako u tom području još nema plinske infrastrukture ili ako je ona uspostavljena prije manje od deset godina. Privremeno odstupanje ne smije se odobriti na više od deset godina od prve isporuke plina u tom području.

Za distribucijsku se infrastrukturu odstupanje može odobriti u trajanju od najviše 20 godina od trenutka kada je plin u tom području prvi put isporučen putem navedene infrastrukture.

6. Članak 9. se ne primjenjuje na Cipar, Luksemburg i/ili Maltu.

7. Prije donošenja odluke na temelju stavka 5., vodeći računa o čuvanju povjerljivosti, Komisija obavješćuje države članice o zahtjevima koji su podneseni na temelju stavka 4. Ta se odluka, kao i odstupanja iz stavaka 1. i 2., objavljuju u *Službenom listu Europske unije*.

8. Grčka može odstupiti od članaka 4., 24., 25., 26., 32., 37. i/ili 38. ove Direktive za zemljopisna područja i razdoblja navedena u licencama koje je izdala prije 15. ožujka 2002. i u skladu s Direktivom 98/30/EZ, u pogledu razvoja i isključivog korištenja distribucijskih mreža u određenim zemljopisnim područjima.

Članak 50.

Postupak preispitivanja

Ako u izvješću iz članka 52. stavka 6. Komisija zaključi da, s obzirom na učinkovit način provođenja pristupa mreži ostvaren u određenoj državi članici – koji omogućava potpuno učinkovit, nediskriminirajući i neometan pristup mreži – određene obveze nametnute poduzećima ovom Direktivom (uključujući one u pogledu pravnog razdvajanja za operatore distribucijskih sustava) nisu razmjerne cilju kojem se teži, dotična država članica može od Komisije zatražiti izuzimanje od predmetnog zahtjeva.

O takvom zahtjevu država članica odmah obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim relevantnim informacijama potrebnima za dokazivanje da će se zaključak iz izvješću o osiguranom stvarnom pristupu mreži i dalje održavati.

U roku od tri mjeseca od primitka obavijesti Komisija donosi mišljenje u pogledu zahtjeva dotične države članice i, prema potrebi, podnosi prijedloge Europskomu parlamentu i Vijeću za izmjenu odgovarajućih odredaba ove Direktive. Komisija može u prijedlozima za izmjenu ove Direktive predložiti izuzimanje dotične države članice od specifičnih zahtjeva, pod uvjetom da ta država članica, kako je odgovarajuće, provede jednako djelotvorne mjere.

Članak 51.

Odbor

1. Komisiji pomaže odbor.

2. Prilikom upućivanja na ovaj stavak primjenjuju se članci 3. i 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

3. Prilikom upućivanja na ovaj stavak primjenjuje se članak 5.a stavci 1. do 4. i članak 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

Članak 52.

Izvješćivanje

1. Komisija prati i ispituje primjenu ove Direktive te Europskom parlamentu i Vijeću podnosi opće izvješće o napretku, prvi put najkasnije 31. prosinca 2004., a potom jednom godišnje. Izvješće o napretku sadrži najmanje sljedeće:

- (a) stečeno iskustvo i ostvareni napredak u stvaranju potpunog i u cijelosti operativnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina te prepreke koje su još uvijek prisutne u tom pogledu, uključujući aspekte vladajućeg položaja na tržištu, koncentracije na tržištu, predatorskog ili protutržišnog ponašanja;
- (b) odstupanja odobrena na temelju ove Direktive, uključujući provedbu odstupanja predviđenog u članku 26. stavku 4. radi mogućeg preispitivanja praga;
- (c) mjeru u kojoj su zahtjevi u pogledu razdvajanja i određivanja tarifa sadržani u ovoj Direktivi bili uspješni u osiguravanju poštenog i nediskriminirajućeg pristupa plinskom sustavu Zajednice te istovjetnih razina tržišnog natjecanja, kao i gospodarske, ekološke i društvene posljedice otvaranja tržišta plina za kupce;
- (d) razmatranje pitanja koja se odnose na razine kapaciteta sustava i sigurnost opskrbe prirodnim plinom u Zajednici, a posebno postojeću i predviđenu ravnotežu između ponude i potražnje, vodeći računa o fizičkom kapacitetu za razmjenu među područjima i razvoju skladišta (uključujući pitanje proporcionalnosti reguliranja tržišta u tom području);
- (e) posebna pozornost posvetit će se mjerama poduzetima u državama članicama za pokrivanje vršne potražnje i rješavanja nedostataka jednog ili više opskrbljivača;
- (f) opću procjenu napretka ostvarenog u pogledu bilateralnih odnosa s trećim zemljama koje proizvode i izvoze ili transportiraju prirodni plin, uključujući napredak u pogledu integracije tržišta, trgovanja i pristupa mrežama takvih trećih zemalja;
- (g) potrebu za mogućim zahtjevima s obzirom na usklađivanje koji nisu povezani s odredbama ove Direktive.

Izvješće o napretku prema potrebi može sadržavati preporuke i mjere za suzbijanje negativnih učinaka vladajućeg položaja i koncentracije na tržištu.

Komisija, uz savjetovanje s ENTSO-om za plin, u izvješću također može razmotriti je li izvedivo da operatori transportnih sustava stvore jedinstvenog europskog operatora transportnog sustava.

2. Svake dvije godine izvješće o napretku iz stavka 1. također sadržava analizu različitih mjera poduzetih u državama članicama radi ispunjavanja obveza javne usluge, zajedno s razmatranjem učinkovitosti tih mjera i, posebno, njihovim učincima na tržišno natjecanje na tržištu plina. To izvješće prema potrebi može sadržavati preporuke u pogledu mjera koje na nacionalnoj razini treba poduzeti radi ostvarivanja visokih standarda javne usluge ili mjera koje su namijenjene sprečavanju zatvaranja tržišta.

3. Komisija do 3. ožujka 2013. Europskom parlamentu i Vijeću podnosi, u sklopu općeg ispitivanja, detaljno posebno izvješće s prikazom u kojoj su mjeri zahtjevi za razdvajanje na temelju poglavlja IV. bili uspješni u osiguravanju potpune i stvarne neovisnosti operatora transportnih sustava, koristeći kao mjerilo stvarno i učinkovito razdvajanje.

4. Za potrebe svoje procjene iz stavka 3. Komisija posebno vodi računa o sljedećim kriterijima: pošten i nediskriminirajući pristup mreži, djelotvorni propisi, razvoj mreže radi zadovoljavanja potreba tržišta, poticaji za ulaganja koji ne narušavaju tržišno natjecanje, razvoj infrastrukture za spajanje plinovoda, stvarno tržišno natjecanje na energetske tržištima Zajednice i stanje sigurnosti opskrbe u Zajednici.

5. Prema potrebi, a posebno kada iz detaljnog posebnog izvješća iz stavka 3. proizlazi da se uvjeti iz stavka 4. ne jamče u praksi, Komisija podnosi prijedloge Europskom parlamentu i Vijeću kako bi se do 3. ožujka 2014. osigurala potpuna i stvarna neovisnost operatora transportnih sustava.

6. Komisija najkasnije 1. siječnja 2006. Europskom parlamentu i Vijeću upućuje detaljno izvješće s prikazom napretka u stvaranju unutarnjeg tržišta prirodnog plina. U tom se izvješću posebno razmatra:

- postojanje nediskriminirajućeg pristupa mreži,
- djelotvorni propisi,
- razvoj infrastrukture za spajanje plinovoda, uvjeti tranzita i stanje sigurnosti opskrbe u Zajednici,
- u kojoj se mjeri potpuna korist od otvaranja tržišta odražava na mala poduzeća i kupci iz kategorije kućanstvo, posebno u pogledu standarda javne usluge,
- u kojoj su mjeri tržišta u praksi otvorena stvarnom tržišnom natjecanju, uključujući aspekte vladajućeg položaja na tržištu, koncentracije na tržištu i predatorskog ili protutržišnog ponašanja,
- u kojoj mjeri kupci zaista mijenjaju opskrbljivače i ponovno pregovaraju o tarifama,

— razvoj cijena, uključujući cijene opskrbe, u odnosu na stupanj otvorenosti tržišta,

— postoji li stvaran i nediskriminirajući pristup treće strane sustavima skladišta plina kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu,

— iskustvo stečeno u primjeni ove Direktive što se tiče stvarne neovisnosti operatora sustava u vertikalno integriranim poduzećima te jesu li razvijene druge mjere pored funkcionalne neovisnosti i razdvajanja računa, koje imaju učinke istovjetne pravnom razdvajanju.

Komisija prema potrebi Europskom parlamentu i Vijeću podnosi prijedloge kojima je posebno cilj zajamčiti visoke standarde javne usluge.

Komisija prema potrebi Europskom parlamentu i Vijeću podnosi prijedloge kojima je posebno cilj osiguravanje potpune i stvarne neovisnosti operatora distribucijskih sustava prije 1. srpnja 2007. Kada je potrebno, ti se prijedlozi, u skladu s pravom tržišnog natjecanja, također odnose na mjere koje se bave pitanjima vladajućeg položaja na tržištu, koncentracije na tržištu i predatorskog ili protutržišnog ponašanja.

Članak 53.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 2003/55/EZ stavlja se izvan snage s učinkom od 3. ožujka 2011., ne dovodeći u pitanje obveze država članica koje se odnose na rokove za prenošenje i primjenu navedene direktive. Upućivanja na direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom u Prilogu II.

Članak 54.

Prenošenje

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 3. ožujka 2011. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

One primjenjuju te odredbe od 3. ožujka 2011., uz izuzetak članka 11. koji primjenjuju od 3. ožujka 2013.

Kada države članice donose ove odredbe, te odredbe prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 56.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 13. srpnja 2009.

Članak 55.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Za Europski parlament

Predsjednik

H.-G. PÖTTERING

Za Vijeće

Predsjednik

E. ERLANDSSON

PRILOG I.

MJERE ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

1. Ne dovodeći u pitanje pravila Zajednice o zaštiti potrošača, posebno Direktivu 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 1997. o zaštiti potrošača u pogledu ugovora na daljinu ⁽¹⁾ i Direktivu Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim ugovornim odredbama u potrošačkim ugovorima ⁽²⁾, mjere iz članka 3. trebaju osigurati da kupci:

(a) imaju pravo na ugovor sa svojim pružateljem usluga povezanih s plinom, u kojem se navodi sljedeće:

- identitet i adresa opskrbljivača,
- usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluga, kao i vrijeme prvog priključenja,
- vrste ponuđenih usluga održavanja,
- način na koji se mogu dobiti ažurirane informacije o svim primjenjivim tarifama i naknadama za održavanje,
- trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanka usluga i ugovora te je li dopušten raskid ugovora bez naknade,
- bilo koja naknada i povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju neprimjenjivanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne i zakašnjele račune,
- metoda pokretanja postupaka za rješavanje sporova u skladu s točkom (f); i
- informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući one o obradi pritužaba i sve informacije iz ove točke, jasno priopćene putem računa ili na internetskim stranicama poduzeća za prirodni plin.

Uvjeti moraju biti poštteni i unaprijed dobro poznati. U svakom bi slučaju te informacije trebale biti pružene prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Kada se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije koje se odnose na pitanja iz ove točke također se pružaju prije sklapanja ugovora;

- (b) pravodobno budu obaviješteni o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta, a pritom i o svojem pravu na raskid ugovora. Pružatelji usluga svoje pretplatnike o svakom povećanju naknada izravno obavješćuju u odgovarajuće vrijeme, a najkasnije prije isteka prvog obračunskog razdoblja nakon što povećanje stupi na snagu, na transparentan i razumljiv način. Države članice osiguravaju da kupci imaju slobodu raskida ugovora ako ne prihvataju nove uvjete o kojima ih je obavijestio njihov pružatelj usluga povezanih s plinom;
- (c) dobiju transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa uslugama povezanim s plinom i njihovog korištenja;
- (d) raspoložu širokim izborom načina plaćanja, koji nisu neopravdano diskriminacijski za kupce. Sustavi predujmova moraju biti poštteni i na primjeren način odražavati vjerojatnu potrošnju. Svaka razlika u uvjetima mora odražavati troškove opskrbljivača različitih sustava plaćanja. Opći uvjeti moraju biti poštteni i transparentni. Moraju biti predstavljeni jasnim i razumljivim jezikom te ne smiju uključivati neugovorne prepreke za ostvarivanje prava potrošača, na primjer pretjeranu ugovornu dokumentaciju. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih ili obmanjujućih metoda prodaje;
- (e) ne plaćaju naknadu za promjenu opskrbljivača;
- (f) imaju korist od transparentnih, jednostavnih i jeftinih postupaka obrade njihovih pritužaba. Svi potrošači posebno imaju pravo na to da im pružatelj usluga povezanih s plinom osigura dobru kvalitetu usluge i obrade pritužaba. Takvi izvansudski postupci rješavanja sporova moraju omogućiti pošteno i brzo rješavanje sporova, po mogućnosti u roku od tri mjeseca, te predvidjeti, kada je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade. Trebali bi, kad god je to moguće, biti u skladu s načelima navedenima u Preporuci Komisije 98/257/EZ od 30. ožujka 1998. o načelima koja se primjenjuju na tijela odgovorna za izvansudsko rješavanje potrošačkih sporova ⁽³⁾;

⁽¹⁾ SL L 144, 4.6.1997., str. 19.

⁽²⁾ SL L 95, 21.4.1993., str. 29.

⁽³⁾ SL L 115, 17.4.1998., str. 31.

- (g) koji su priključeni na plinski sustav budu obaviješteni o svojim pravima na opskrbu prirodnim plinom točno određene kvalitete po razumnim cijenama, na temelju primjenjivog nacionalnog zakonodavstva;
 - (h) na raspolaganju imaju podatke o svojoj potrošnji te da mogu, izričitom suglasnošću i bez naknade, bilo kojem registriranom poduzeću za opskrbu dati pristup svojim mjernim podacima. Strana odgovorna za upravljanje podacima obvezna je dati te podatke poduzeću. Države članice definiraju format za predstavljanje podataka i postupak kojim opskrbljivači i potrošači ostvaruju pristup podacima. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;
 - (i) budu ispravno obaviješteni o stvarnoj potrošnji plina i troškovima dovoljno učestalo da bi mogli regulirati vlastitu potrošnju plina. Te se informacije daju u dostatnom vremenskom okviru, koji vodi računa o kapacitetu mjerne opreme kupca. Potrebno je voditi računa u troškovnoj učinkovitosti takvih mjera. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;
 - (j) prime konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača prirodnim plinom, najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.
2. Države članice osiguravaju provedbu inteligentnih sustava mjerenja koji doprinose aktivnom sudjelovanju potrošača na tržištu opskrbe plinom. Provedba tih sustava mjerenja može biti podložna ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište te pojedinog potrošača, ili tome koji je oblik inteligentnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.

Takva se procjena provodi do 3. rujna 2012.

Podložno toj procjeni, države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju pripremaju vremenski raspored za provedbu inteligentnih sustava mjerenja.

Države članice, ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju, osiguravaju interoperabilnost tih sustava mjerenja koje treba provesti na njihovim državnim područjima i na primjeren način vode računa o uporabi odgovarajućih standarda i najbolje prakse te o važnosti razvoja unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

PRILOG II.

KORELACIJSKA TABLICA

Direktiva 2003/55/EZ	Ova Direktiva
Članak 1.	Članak 1.
Članak 2.	Članak 2.
Članak 3.	Članak 3.
Članak 4.	Članak 4.
Članak 5.	Članak 5.
—	Članak 6.
—	Članak 7.
Članak 6.	Članak 8.
Članak 9.	Članak 9.
Članak 7.	Članak 10.
—	Članak 11.
Članak 7.	Članak 12.
Članak 8.	Članak 13.
—	Članak 14.
—	Članak 15.
Članak 10.	Članak 16.
—	Članak 17.
—	Članak 18.
—	Članak 19.
—	Članak 20.
—	Članak 21.
—	Članak 22.
—	Članak 23.
Članak 11.	Članak 24.
Članak 12.	Članak 25.
Članak 13.	Članak 26.
Članak 14.	Članak 27.
Članak 15.	Članak 29.
Članak 16.	Članak 30.
Članak 17.	Članak 31.
Članak 18.	Članak 32.
Članak 19.	Članak 33.
Članak 20.	Članak 34.
Članak 21.	Članak 35.
Članak 22.	Članak 36.
Članak 23.	Članak 37.
Članak 24.	Članak 38.
Članak 25. stavak 1. (prva i druga rečenica)	Članak 39.
—	Članak 40.

Direktiva 2003/55/EZ	Ova Direktiva
Članak 25. (ostatak)	Članak 41.
—	Članak 42.
—	Članak 43.
—	Članak 44.
—	Članak 45.
Članak 26.	Članak 46.
—	Članak 47.
Članak 27.	Članak 48.
Članak 28.	Članak 49.
Članak 29.	Članak 50.
Članak 30.	Članak 51.
Članak 31.	Članak 52.
Članak 32.	Članak 53.
Članak 33.	Članak 54.
Članak 34.	Članak 55.
Članak 35.	Članak 56.
Prilog A	Prilog I.